

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2,40 "
Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.
Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să înap-
lază.

Scăderea populației evreiești în România.

— In jurul articolului dlui Radu Rosetti din „Viața Românească”. —

— Interview cu d. A. C. Cuza. —

Pentru cine a citit Nr. 10 din Octombrie a. c. al revistei „Viața Românească” din Iași, un fapt de o deosebită importanță trebuie să-i fi atras luarea aminte. E vorba de articolul distinsului cercetător Radu Rosetti intitulat „Despre scăderea populației jidovești din România în ultimul deceniu și despre cifra ei actuală”.

Pentru mulți — și lucrul e cert — seriozitatea sârguincioasă cu care d. Radu Rosetti știe să-și întărească afirmațiunile, faptul că dsa, în urma apreciatei opere „România și Evreii” și-a asigurat competența în această materie, dar mai ales faptul că cele spuse în suscitatul articol stau îngrădite temeinic sub greutatea autoritară a uneia din cele mai valoroase publicațiuni românești, i-ar putea determina pe unii să creadă în veracitatea neașteptatei descoperiri și în același timp să încrimineze netemeinicia alarmării unui pericol peste puțin timp dispărut.

~~Această atitudine am crezut-o și a cred~~ firească. Chestiunea evreiască la noi în România oferă atâtea ascunzișuri, necesitatea adâncirii atâtor împrejurări, cunoașterea atâtor fapte, în cât nu e de mirare cum păreri diametral opuse vin să se încrucișeze rășboinic în atmosfera încărcatelor discuțiuni contradictorii.

Bănuind îndoiala și nesiguranța cercetărilor acestei probleme, dar mai ales înțelegând că o astfel de afirmare — ori câtă culoare de temeinicie i-s'ar da — nu poate să-și croiască drum de adevăr, fără cuvântul hotărîtor al celui mai autorizat și mai adânc cunoscător al problemei evreiești — d. profesor universitar A. C. Cuza — am crezut de a mea datorie, pentru lămurirea înțelegerii depline, să obțin un interview complinător.

Fără a simți nevoia descrierii unui interior de birou universitar, fără a înșira numărul tablourilor de pe pereți, obiectele mai de valoare, amintirile închegate în cine știe ce bibelouri alegorice, numele „ultimei opere” la care distinsul profesor universitar lucra chiar în momentul vizitei mele, voi lăsa să urmeze grabnic acest extrem de interesant interview.

— Veți fi citit de sigur, domnule profesor, în Nr. 10 al „Vieții Românești” articolul dlui Radu Rosetti „despre scăderea populației jidovești din România în ultimul deceniu și despre cifra ei actuală”? — Care este părerea dvoastră cu privire la măsura propusă de a favoriza emigrarea evreilor cu ajutorul statului?

— În principiu ori ce scădere a jidanilor e o binefacere pentru Români. Adaog

însă, că nu ori ce scădere are aceeași valoare pentru noi. Cât despre propunerea de a se încuraja emigrarea jidovească cu ajutorul dela stat, evident cu scopul împuținării jidanilor în România, eu o cred cu totul greșită. Și ca să nu ne facem iluzii de pe urma scăderii elementului jidovesc și față de măsura propusă, eu cred că trebuie să o privim în lumina următoarelor trei considerațiuni fundamentale de natură a o reduce la adevărata ei valoare.

I. Scăderea numerică a jidanilor nu însemnează numai decât desvoltarea Românilor. Și iată faptele care o dovedesc cu prisosință tocmai în ultimul timp.

Mai întâi comerțul și meseriile mai ales în Moldova se află exclusiv în mâni jidovești și ca consecință și cea mai mare parte a populației urbane. Tot așa se întâmplă la sate cu exploatarea moșiilor și cu nimicirea arendașilor români.

Al doilea fapt este difuziunea jidanilor pe de o parte către regiunile în care aproape nu existau mai înainte în Valahia și Oltenia, iar pe de altă parte la sate, ceea ce este un fenomen cu deosebire grav iarăși a ultimului timp mai ales, așa dar indiferent de scăderea populației jidovești totale.

Al treilea fapt este scăderea continuă a populației creștine la orașe care se produce de ani de zile și care acum s'a întins și asupra altor orașe, așa că nici acest fenomen de o gravitate deosebită nu a fost influențat întru nimic de împuținarea elementului jidovesc dela 1899 și până astăzi.

Vom zice dar că și aici e o chestie de metodă: Ca să ne facem o idee exactă despre starea noastră, trebuie să privim dela noi către jidani și nu dela jidani către noi. Atunci vom vedea că scăderea constatată a elementului jidovesc nu modifică în mod esențial relațiunile noastre economice de până acum. Se cere dar ca să deosebim scăderea numerică a jidanilor de scăderea lor economică, aceasta mai cu deosebire interesându-ne pe noi.

La 1899 populația jidovească trecuse de limita desvoltării ei posibile la noi așa că prisosul a trebuit să plece aiurea, nu atât din cauza expansiunii noastre ci a expansiunii ei. De altfel această scădere momentană își pierde din valoarea ei dacă o privim în lumina unei alte considerații care urmează. Și vom zice:

II. Imigrațiunea jidanilor în România e o primejdie permanentă rezervoriul lor etnic aflându-se în imediata noastră apropiere.

Popolația jidovească totală de pe întregul pământ, după cât e posibil să numeri asemenea elemente din principiu refractare ori cărei numărători, era după statistica dela 1900 de 11.574.000, din care îngrămădiți ca într'un rezervoriu neistovit: în Rusia 5.700.000 și tocmai în guberniile mărginite cu noi: în Austro-Ungaria 2 mil. 77 mii și mai cu deosebire în Galiția care

ea singură are 850.000 și Ungaria alți 850 mii. Așa dar în aceste două țări învecinate cu noi, din numărul total al jidanilor de 11.574.000 trăiesc 7.700.000! Și iată care este proporția în care se găesc în unele țări: în Rusia trăiește un jidan la 23 locuitori, în Polonia 1 la 2, în Galiția 1 la 9, în Ungaria 1 la 24, în România 1 la 22, în Franța 1 la 312, în Anglia 1 la 259, în Italia 1 la 790, în Belgia 1 la 1690!

Densitatea extraordinară a populației jidovești în Polonia, în Galiția și în Ungaria, sporită continuu prin creșterile ei anuale, o pune în stare de emigrare permanentă, revărsându-se de preferință asupra teritoriului nostru ale cărei graniți nu pot fi păzite, mai ales din cauza concursului fraudulos pe care îl dau emigranților jidani, coreligionarii lor așezați în România. Jidanii sunt dar pentru noi o nenorocire geografică.

Tocmai situația aceasta excepțională exclude pentru totdeauna ori ce soluție a problemei jidovești prin acordarea altor drepturi decât acele prea multe câte le au. Căci ori ce largire a acestora ar avea ca consecință inundarea României cu elementele parazitare — cum foarte bine zicea d. Rosetti — care se înădușă în țările vecine, iar populația românească ar dispărea acoperită de străini.

Și în lumina acestor considerațiuni se vede dar că scăderea momentană a numărului jidanilor, nu are decât o valoare foarte relativă pentru noi și face să slăbim acțiunea noastră energică față de pericolul jidovesc permanent.

Aci intervine tocmai a treia considerațiune a noastră cu privire la măsura propusă de a împuțina numărul jidanilor favorizând emigrarea lor cu ajutorul statului. Și vom zice:

III. Incurajarea emigrării jidanilor cu ajutorul din partea statului nu poate fi o măsură a politicii românești.

Această măsură propusă acum de d. Radu Rosetti a fost propusă și de d. C. Stere în „Viața Românească” din Noiembrie 1907, zicând că acțiunea noastră față de jidani trebuie să aibă ca corelativ necesar „ajutorul statului pentru emigrarea acestui prisos de populație evreiască”.

Regret să constat că și aici nu facem decât să ne lăsăm a fi influențați în politica noastră de ideile întâmplătoare ale străinilor. Căci aceeași măsură a fost propusă mai întâi, de cunoscutul publicist englez Houtson H. Chamberlain în interviewul său publicat în „Noua Revistă Română” dela 1900 în care zicea:

„Ar trebui să plătiți un premiu evreilor pentru părăsirea României, ori cât de îngreunătoare ar fi această măsură pentru finanțele dvoastră. Ea va renta de o mie de ori mai mult”.

O asemenea părere s'a putut naște în mintea unui englez insular necunosător

al împrejurărilor noastre. E însă curios de a se vedea reproducă ea o măsură a politicii noastre de stat, de către unii din noi. Vom zice dar precis: Incurajarea emigrației jidanilor cu ajutorul statului având de scop de a-i împuțina de sigur e ineficace, absurdă și primejdioasă.

Ineficace — deoarece nu atinge fondul permanent al populației jidovești, ci numai prisosurile ei anuale. Vor emigra dela noi cine? Evident existențele supranumerare fără ca prin aceasta să se aducă o reducere a populației jidovești statornicite ocupând din economia națională locurile noastre, ale Românilor. Pe noi însă tocmai aceasta ne interesează. Așa dar nu scăderea numerică, ci scăderea lor economică.

Absurdă — pentru că asigurând emigrarea elementelor prisoselnice jidovești, e de natură mai degrabă să sporească numărul lor prin emigrarea din țările vecine. Căci la banii statului pentru emigrare se vor vor găsi ei amatori destui de ori unde. Se va putea chiar ca unii să emigreze de câte două-trei ori, ba ingenioși precum sunt s'ar putea naște o meserie nouă a „emigranților la America” cu banii statului.

Primejdioasă — întru cât ne pune în situația neplăcută de a ne amesteca în afaceri cari nu ne privesc, făcându-ne să dăm naștere unei categorii a „emigranților jidani-români” care ne-ar putea atrage neînțelegeri cu celelalte state. Prin crearea unui birou sau a unui serviciu a emigrației jidovești din România am provoca în scurtă vreme protestările legitime ale celorlalte state indeobște nedoritoare de asemenea marfă.

— Atunci care credeți că trebuie să fie politica statului nostru în această materie?

— E simplă și se rezumă în următorul principiu:

Să dezvoltăm puterile noastre, recucerind pozițiile pierdute în economia socială română și reconstruind cu ori câte sacri-

ficii clasa de mijloc națională fără de care nu putem trăi.

Toate eforturile noastre și toate mijloacele de care dispunem, ale statului în primul rând, trebuie îndreptate grabnic și consequent în această direcție.

Ce vor deveni jidanii de pe urma expansiunii firești și legitime a poporului român pe teritoriul său în România — mai la urmă nu ne privește. N'au decât să îndure consecințele fatale ale traiului lor în contra naturii de nație *fără teritor* și cu cât prin presiunea împrejurărilor își vor da mai degrabă seamă de această anomalie a unei existenți în contra firei lucrurilor, cu atât se va grăbi și sfârșitul suferințelor lor. Dacă e să-l găsească, atât putem face pentru dânșii: restul ni-l datorim.

În ultimă analiză judecând măsura propusă a emigrării jidanilor cu ajutorul statului vom zice: Ea este și inutilă întru cât ajutorul statului nu va face să emigreze pe jidanii statorniciți, iar jidanii supranumerari emigrează ei și fără bani dela noi, de nevoie.

De altfel societățile jidovești care pretind că există pentru asemenea scopuri filantropice și de colonizare în deosebi în frunte cu „Alianța Israelită Universală”, au ele bani destui. În tot cazul statul nostru nu are chemarea să funcționeze cu banii săi ca sucursală a societății de colonizare „Ica”, transformând în chip nesocotit și fără nici un folos emigrarea jidanilor din România, din o chestie a lor particulară, într-o afacere publică a statului Român.

Corneliu Carp.

Conferența dela Budapesta. Cetim în „Seara” din București:

„Correspondentul nostru află din izvor de încredere că un membru marcant al comitetului național român protopopol Dr. Gheorghe Popovici din Lugoj și-a dat demisia.

Știrea aceasta a provocat mare senzație în cercurile românești.”

Pentru stăpânii „Pop. Român”. În numărul 49 al organului popular „Poporul Român” se publică un articol în care se spun și următoarele:

„Judecă dle președinte! Dar mai înainte. Te rogăm (!) întreabă pe acuzători, că primesc și ei sentința de valabilă ori că numai atunci ar primi-o dacă judeci după placul lor?! Căci, după amenințările cele riece, așa ni-se pare, că încât nu vei judeca după placul lor, iar poți pleca în Italia, unde un drag de poiet d'al nostru a urecat odată — noi știm cu ce cheltuieli — Vezuul.”

Aluziile aceste murdare îl vizează pe d. Octavian Goga. D. Goga va ști cum să răspundă sau cum să tacă în fața unei infamii de felul acesteia. Noi din partea noastră ținem numai să aducem aminte stăpânilor „Poporului Român” să nu se coboare pe un teren atât de subred pentru ei. O spunem aceasta în interesul binepricopit al neamului, cum s'ar zice

Exposeul ministrului de agricultură. Contele Serény, ministrul de agricultură, a rostit azi în cameră un exposeu vast asupra resortului său. A anunțat o serie întreagă de proiecte de legi: despre chestiunile silvice, despre chestiunile pășunatului, despre aranjarea proprietății, despre revizuirea legii vinurilor, despre falsificarea alimentelor, despre magazinele de vin publice ș. a. și speră să poată da prin noile legi un avânt nou vieții economice în Ungaria.

Sedința camerei azi n'a avut alt moment demn de remarcat.

Un ziar italian despre demisia bar. Conrad. Ziarul *Giornale d'Italia* din Roma, revenind încodată asupra demisiei fostului șef al marelui stat major austro-ungar, scrie în Nr.-ul său mai nou: În Austro-Ungaria s'a dat crezământ unor pretinse intenții clandestine din partea Italiei și cercurile dela conducere voiau numai să le previe, asigurând frontierele italo-austriace. Italia e singură vinovată de neîncrederea ce a deșteptat la Viena și tot ea e de vină de starea suflătoare preocupată a fostului șef al statului major.

Unul din cei cari nu mai sunt.

De Gregoriu Ceontea.

Anul 1848. Acest an hrăpăreț care dela copii a răpit părinți, dela mame copii, dela fete logodnici, pentru ca eu sângele lor să ne câștige drepturi omenești, pe cari nu le avem nici azi pe deplin. Gândul meu fugă departe, departe în timpuri întunecate ale istoriei, în timpuri ca: „Tripartitul lui Verbóczy” în timpul „Constituțiilor aprobate” în acele timpuri blestemate când popoarele gemeau așa de greu în jugul și lanțul medieval. Mult au trebuit să sufere popoarele și multe și mari gânduri nutriau, până când izbucni în anul 1848 războiul sfânt, războiul pentru libertate, războiul care ne-a dat drepturi, după cari atâtea inimi zdrobite suspinară atâtea timp, până când visul trecut prin atâți secolii amari, secolii de zbuciumare, de robie, în sfârșit s'a izbăvit. Câte inimi nobile, suflete mari, corpuri vinjoase n'a înghițit această durdură de care poporul nostru și astăzi cu groază își aduce aminte.

Eram copil, ședeam într-o primăvară afară cu moșul meu, care astăzi nu mai e în viață. Era învățător pensionat, și ca atare îi plăcea mult să povestească cu copii despre lucruri cari au fost. Îmi spunea despre moșul Traian, despre Marcu Aureliu care ne-a dat pradă barbarilor trecând în Moesia, și despre atâtea războaie prin care a trecut poporul nostru fără să se fi pierdut la vi-forosul an 1848, care va rămânea veșnic neșters din amintirea neamului nostru.

Și începă a povesti astfel:

— În anul 1848 eram flăcău și cum e flăcăul

mai în putere. Îmi era dragă viața, îmi plăcea să merg unde îmi spunea gândul și inima mea de flăcău. Nu era mai mare năcaz pe mine decât atunci, când mama mă trimitea să fac două zile pe săptămână la Domnii, căci nepoate, trebuie să știi că oamenii pe timpul acela erau iobagi, și dacă nu făceam slujba la Domn apoi ne scoteau din casă în dricul iernei, ne băteau și făceau cu noi ce le plăcea. Atât ne-ar fi trebuit să nu facem slujbă, era vai de pielea noastră.

— Timpul trecea nepoate și soarta noastră nu se mai schimba, și Doamne sfinte, mulți oameni vor fi dorit să li-se schimbe soarta. Dar bunul Dumnezeu când iubește pe om îl cercă întâi, chiar așa cum a încercat pe Iov cel drept.

Aci moșul meu își ridică capul, privi odată spre răsărit și își șterge o lacrimă alunecată pe furis din ochii săi pătrunzători, apoi îmi povesti pe lung și pe larg toate întâmplările din anul acela. Îmi povesti de Șaguna, de Bărnuț și de toți câți se ilustrează la adunarea de pe memorabilul „Câmp al libertății”; căci moșul meu mănat de dorul progresului și desrobirei, luase și el parte la acea istorică adunare; apoi povesti despre întâmplările cari au urmat după această adunare și rind pe rind isprăvi firul povestirii. Îi făcui atunci observarea:

— Da bine moșule, cum de din toate părțile au luat oamenii noștri arma în mână și numai în părțile Murășului dela Reghinul săsesc în sus nu? Moșul stătu o clipă, apoi continuă:

— Aici nu s'a putut lucra așa pentru că noi suntem încunjuțați de toate părțile de Săcui, și o singură mișcare ni-ar fi adus moarte și foc; eu toate acestea la luptă pentru libertate și acest și-

nut și-a dat obolul său, Să vezi cum. Și moșul începu iar:

— După adunarea dela Blaj, într-o zi frumoasă de primăvară, se lăți vestea că Românii au prins și ei armele. A fost deajuns, vestea străbătu ca o scântie în toate părțile, și de către seară ne trezim în sat cu un om străin, bine făcut și cu ochi strălucitori. Nu știa nimenea cine e, și de unde vine, atât auzisem că merge la războiul pentru libertate; și ne-a chemat în seara aceea la biserică, era atunci biserica veche pe care tu nepoate n'ai apucat-o. Preotul făcu vecernia, apoi începu necunoscutul să ne povestească despre o-hârșia noastră și despre lupta pe care astăzi popoarele o poartă pentru eliberarea de sub jugul iobăgiei și ne îndemna și pe noi să mergem cu el; și glasul lui suna atât de frumos de credeai că vine din cer, ne-am înrolat vre-o doisprezece feciori, am depus jurământ de credință către necunoscutul și l'am recunoscut de căpitan al nostru.

Atunci ne spuse numele: Ioan Bilborean și de aici încolo noi i-am zis: căpitanul, căpitanu Bilborean. În ziua următoare din comunele învecinate se mai înștiințară câțiva feciori voinici, toți mânați de acelaș dor, apoi plecarăm cu căpitanul Bilborean să intrăm în armata lui Vasilie Moldovan, dacă ai auzit de el, nepoate! Moldovan a vrut să se facă popă dar în loc de cruce în timpul acela a luat sabia.

Și continuă moșul:

— Am plecat și mergeam noaptea numai, căci ziua nu puteam. Am trecut pe lângă Reghin tot noaptea, și când ne apropiară de Sânt Ioana, tunurile bubuiau și puștile pocneau și lupta curgea între oștirile lui Orban împreunate cu ale lui Va-

O crimă națională.

In numărul nostru dela 9 Decembrie n. înregistrând pornirea nebună a organului poporal din Arad „Poporul român” de-a duce vrajba și în popor, am adresat dlui Gheorghe Pop de Băsești următoarele întrebări:

1. Aveți DVoastră și are comitetul național cunoștință despre crima națională ce-o săvârșește „Poporul Român” prin răspândirea în popor a minciunilor debitate la adresa „Tribunei” și a celor din jurul ei?

2. Cu invoirea și aprobarea DVoastră și a comitetului național se săvârșește această crimă de neiertat?

3. Veți binevoi a dispune să se pună capăt acestor porniri nebune, intervenind ca în cel mai apropiat număr al „Poporului Român” să se revină asupra articolului de azi și redacția să-și exprime regretele pentru publicarea lui?

Am anunțat în același timp că dacă descrierile dela organul poporal vor urma munca lor păcătoasă, vom fi nevoiți să ne luăm apărarea și noi în „Tribuna Poporului”, arătând scopurile ascunse ale unei cărdășii cari încearcă să terorizeze întreaga noastră opinie publică.

„Poporul Român”, în loc să-și recunoască greșala, în numărul său de azi publică din nou un lung articol obraznic, în care sunt injurați toți oamenii din jurul „Tribunii”, în care cetitorii și abonații noștri sunt timbrați, fără deosebire trădători de neam, iar „fiecare popă și dascăl, abonat al Tribunei, — aderent al lui Mangra”.

In fața acestor insulte revoltătoare nu mai putem păstra rezerva ce ne-am impus-o vreme de un an de zile. In numărul viitor al organului nostru poporal ne vom adresa și noi poporului.

Ținem să constatăm însă și la acest loc că perfidia ce și-a făcut cuib în „Românul” s'a sălășluit acum și la „Poporul român”. Reproducând, anume, scrisoarea noastră adresată dlui Gheorghe Pop de Băsești, pentru a duce lumea în rătăcire nu publică din scrisoare următoarele părți esențiale:

„Pentru a feri poporul de frământările cari au fost provocate de câțiva oameni orbiți de patimă îndată după izbucnirea crizei, „Tribuna” a desființat numărul poporal (de Duminecă) și a înființat un organ poporal independent „Tribuna Poporului”, în care — vreme de un an de când

silie Moldovan împotriva răscolărilor săcui: noi încă intrăm în luptă cu lăncile dar nu prea făceam spor căci ei erau cu puști.

Lupta fu lungă și după luptă Românii se împărțiaseră încât eu nu mai aflam pe căpitanul Bilborean. Pierzându-l pe el, am pierdut și curajul, și noaptea călătoream ai noștri, câți am mai rămas, câtră casă, dar nu ședeam acasă că nu puteam fiind că honvezii ne căutau mereu, și de ne-ar fi aflat, păteam ca popa Popovici din Dumbravă pe care l'au împușcat pe marginea văii de s'a rostogolit în vale.

— De aici încolo, nepoate, urmări zile grele pentru noi. Războiul curgea în alte părți iar pe la noi frica ne făcea să ședem cu părinți cu tot ascunși.

— Treu mult timp de atunci, și în primăvara anului 1849 veni pe la mine un prieten cu care fusesem sub porunca căpitanului Bilborean și povesteam de întâmplările trecute și între altele și de căpitanul Bilborean.

Imi zise prietenul: „Nu mai aștepta înzădar, căci căpitanul nostru Bilborean a căzut sub ochii mei îndată ce am intrat în lupta dela Sânt Ioana”.

Aici moșul meu scăpă două lacrimi cât alunelne, ridică ochii spre cer, își făcu o cruce bătrânească și zise cu un oftat duios un „Dumnezeu să odihnească pe căpitanul Bilborean în sinurile dreptilor”.

După ce isprăvi moșul povestea căpitanului Bilborean, îl întrebai:

— Moșule! Oare mai aduce-și cineva amintire de cei cari nu mai sunt? Și moșul zise:

— O! nepoate. Câți căpitani ca Bilborean au murit atunci, și nu-i știm, dar inima noastră îi simte.

De d a, la 11 Decembrie 1911.

există — am propovăduit cu cel mai sincer devotament solidaritatea națională, apelând la popor să rămână cu toții fii credincioși ai partidului nostru național român și aderenți neșovăitori ai programului nostru național.”

Ciuntirea aceasta volnică a scrisorii noastre este cea mai clasică dovadă că gândurile oamenilor cari s'au înstăpănit pe organul poporal al partidului nu sunt curate.

Noi n'am invocat judecata dlui Gheorghe Pop de Băsești, ci i-am adus numai la cunoștință destrăbălarea păcătoasă a celor dela „Poporul Român”, rugându-l să o curme. Dacă dl Gheorghe Pop de Băsești n'a ținut de cuviință să ia măsurile trebuincioase, îl privește pe d-sa. Noi ne-am făcut numai datoria de a-i atrage atențiunea asupra urmărilor noiei campanii pornite împotriva noastră și în „Poporul român”.

Nu ne temem că poporul nu ne va da dreptate, cum ne-a dat dreptate (asta o recunoaște și „Poporul Român”) clasa cărturarilor noștri. Poporul va ști să judece cine îi vrea binele: cei cari îl poartă cu vorbe mincinoase, sau cei cari cer dela conducerea partidului nostru înțelegere și dragoste și pentru nevoile „opiniei puturoase”.

Vreme de un an de zile am făcut tot ce ni-a stat în putință ca să-i lăsăm poporului credința că în fruntea partidului nostru au ajuns numai oameni desinteresați, cari muncesc numai pentru binele poporului. Dacă n'am reușit nu e vina noastră, ci este vina celor cari îngăduie să se publice în „Poporul Român” murdăriile cele mai otrăvitoare de suflet.

Nu a noastră va fi răspunderea!

„Tribuna”.

Scrisori din București.

Răvaș de acasă. — Ruga unei necunoscute. — Gânduri cari se ghicesc. — Rolul chelnerilor în viața noastră. Unde mergem?

București, 29 Noemvrie.

Dintr'un orașel depărtat, din părțile ungurene am primit o scrisoare, prin care o cetitoare a acestor cronici mă „roagă frumos” să nu mă ocup așa de mult de faptele și întâmplările de senzație, ci să scriu cât mai des gânduri și lucruri din lumea mea sufletească. „De câte ori deschid ziarul, îmi aruncă privirile să văd ce scrii la cronică d-tale. Și-mi pare așa de rău când întâlnesc descrieri de fapte, în cari nu este nici o căldură. Este și o lume, care urmărește mai cu drag cele ce se petrec în lumea sufletească, decât în prozaica lume, în care trăim”.

Ori cine ai fi tu, necunoscută cetitoare, nu uita că cel ce scrie nu este al lui, ci al aceloră căroră se adresează și ori câtă predilecție ar avea pentru anumite subiecte, trebuie să se gândească la toți. Se mișcă un grăunte de nisip în mare. Pentru el însemnează asta un cataclism. S'a schimbat însă rostul firei? Nu. Dacă acel grăunte ar avea glas și simțire, ar aduna tot grozavul muget al mării și ar vorbi. Ar povesti despre lumile visate, acolo în taina adâncă, ar cânta farmecul, pe care l'a simțit în anumite clipe. Dar ce-ar însemna acestea toate în zorul de care este mânăta lumea? Câți s'ar opri să asculte ce spune grăuntele de nisip? Foarte puțini, după cum nu mulți vor fi cari judecă în felul tău.

Și, dacă te interesează, află că așa avea să spun atâtea. Gânduri cari m'au întovărășit, doruri cari mi-au bătut la poarta minții, povești frumoase, în cari am avut și eu un rol. Povești cari s'au sfârșit banal, povești, cari s'au sfârșit frumos. Și povești pe cari gândul, meșter tileuitor le mai dăună în clipele de nostalgie. O lume, în care e așa de bine să te retragi, când vezi că așteptările te-au înșelat, că ești străin de concepțiile, de felul de a înțelege viața al celor cari te înconjoară. Dar este numai în clipele de dor de repaos. În clipele în cari te tulbură prea mult șgomotul patimilor, pe cari le întâlnești. Și atunci te gândești la multe. La colosala depărtare dintre ceea ce ne spun dascălii, când suntem pe băncile școlai și ceea ce în realitate există. Și vezi cât te-ai înșelat când ai crezut că triumfă gândul.

Cu toate acestea îți pare bine, când vezi că gândurile tale găsesc adăpost undeva, într'un colț ne-

pătat de suflet. Intr'o frumoasă poezie a sa, clasicul nostru Iosif exclamă: „Inimi nu mai sunt”. Și poate avea dreptate. Dacă s'ar fi păstrat puritatea inimilor, câte drame nu ar fi fost înlăturate. Câte victime, cari au căzut fără de nici o vină, ar ocupa azi locul menit celor cari triumfă. De multeori m'am gândit care ar fi pedeapsa cea mai mare pentru cineva care a voit să-ți facă un rău. Să-i dai un suflet curat, întreg, să-i dai puterea de a înțelege și a cumpăni răul și apoi să-l duci în fata faptei lui. Să-l privești lung în ochi și să taci. Nu cred că ar putea suporta chinul. Și dacă azi se trece cu ușurință peste atâtea lucruri zguduitoare, este că lipsește sufletul. O știu aceasta și toamai de aceea îți pare așa de bine, când în pustiul care te înconjoară, prin care treci ca un beduin fără de nume, întâlnești oaze pline de viață, în cari înflorește floarea credinței, a simțirii curate.

Și mă mir că otrava care s'a aruncat și se aruncă în suflete, acolo la noi, nu a distrus totul. Din serisoarea ta, necunoscută prietenă răsară însă alt gând, pe care poate tu nici n'ai ghicit. Și eu îl înțeleg: Cărturarii și fariseii au profanat așa de mult templul vieții noastre, încât fie-care om de bine se întreabă cu îngrijorare: De ce nu răsară de undeva, dintr'o colibă a Vitileamului nostru, un Crist, care cu biciul de foc să lovească în cei cari au pe buze virtutea, iar în suflet pervertirea!

Cele ce se scriu în anumite publicații periodice dela noi, sunt de natură de a scârbi ori-ce bun simț. Sunt barbarii, cari arată că în anumite judecăți nu mai există nici un pic de lădicitate.

Mă rog, ce mă interesează pe mine împrejurară că un domn oare-care a dat câteva coroane împrumut unui om, care-i servea de uncață? Ce rost are în viața noastră acel Găbor, chelner la nu știu ce cafenea? Ce-mi pasă mie că d. cutare a împrumutat bainele unui boem? Intrucât viața noastră publică progesează, dacă s'ar adeveri că un advocat a plătit datoriile unui biet pribeag, care, la dreptul vorbind, a fost de multe-ori paravanul care a primit loviturile, pe cari trebuia să le primească stăpânii săi? De ce atâtea criminale atentate la bunul simț? Unde vor ajunge acești oameni, pentru Dumnezeu? Măne poate își vor imputa și concursul ce și l'au dat în anumite aventuri galante. Măne... Dar cine știe ce va fi mâne?

Să fim mai optimiști. Să fim mai încrezători în puterea sufletească a acestui neam. Să tălmăcim aceste fenomene așa: Sufletul mare, sufletul nobil, sufletul generos și mândru al acestui popor n'a putut tolera să se așeze pe el praful și gunoial. N'a putut răbda să prindă rădăcini în el răul. Și, ca vinul, care, când fierbe aruncă spuma cu otrăvurile ei, astfel acest suflet aruncă acum veninul, pe care în decursul vremurilor l'a primit. Cea ce se scrie azi în anumite publicații periodice e spuma otrăvitoare, care esc din vasul cu vinul în fermentație.

Este deci firesc, necunoscută prietenă, ca tu și alții ca tine să se scârbească de tot ce este faptă omenească, să caute în lumea sufletească o clipă de odihnă, să caute acolo o rază de lumină, să-și închidă auzul pentru trâmbețele patimilor. E prea grotească muzica aceasta a minciunei, e prea sălbatică larma, e prea trivială vorba, e prea disgustătoare argumentația, e prea insultătoare pentru ori-ce bun simț năzuința celor ce le alimentează pe toate.

Dacă am fi ajuns la un grad de cultură mai înalt, toți dintre noi ar înțelege că ori-ce rând în care e vorba de rolul lui Găbor în viața noastră publică este o insultă la adresa cetitorului. Cetitorul așteaptă să cetească îndmnenul bun, să cetească slova adevărului, să i-se spună calea, care duce la liman. Și când colo i-se spune de pițulele date lui Găbor, de pantalonii împrumutați unui biet boem. O. e rușinos, e nespug de rușinos!

Acesta e halul în care au ajuns sfinții noștri. Icoanele noastre. Vai, ești și tu una din mulțimea care în grozava-i desceopție, aruncă disprețul asupra icoanelor, la cari s'a închinat. Și tu îți le-ai închipuit înfrățite cu cerul și ti-a fost dat să le vezi târându-se în noroi. Și tu. Și câți vor

al împrejurărilor noastre. E însă curios de a te vedea reproducă ca o măsură a politicii noastre de stat, de către unii din noi. Vom zice dar precis: Incurajarea emigrației jidanilor cu ajutorul statului având de scop de a-i împuțina de sigur e ineficace, absurdă și primejdioasă.

Ineficace — deoarece nu atinge fondul permanent al populației jidovești, ci numai prisosurile ei anuale. Vor emigra dela noi cine? Evident existențele supranumerare fără ca prin aceasta să se aducă o reducere a populației jidovești statornicite ocupând din economia națională locurile noastre, ale Românilor. Pe noi însă tocmai aceasta ne interesează. Așa dar nu scăderea numerică, ci scăderea lor economică.

Absurdă — pentru că asigurând emigrarea elementelor prisoselnice jidovești, e de natură mai degrabă să sporească numărul lor prin emigrarea din țările vecine. Căci la banii statului pentru emigrare se vor vor găsi ei amatori destui de ori unde. Se va putea chiar ca unii să emigreze de câte două-trei ori, ba ingenioși precum sunt s'ar putea naște o meserie nouă a „emigranților la America” cu banii statului.

Primejdioasă — întru cât ne pune în situația neplăcută de a ne amesteca în afaceri cari nu ne privesc, făcându-ne să dăm naștere unei categorii a „emigranților jidani-români” care ne-ar putea atrage neînțelegeri cu celelalte state. Prin crearea unui birou sau a unui serviciu a emigrației jidovești din România am provoca în scurtă vreme protestările legitime ale celorlalte state indeobște nedoritoare de asemenea marfă.

— Atunci care credeți că trebuie să fie politica statului nostru în această materie?

— E simplă și se rezumă în următorul principiu:

Să descoltăm puterile noastre, recucerind pozițiile pierdute în economia socială română și reconstruind cu ori câte sacri-

ficii clasa de mijloc națională fără de care nu putem trăi.

Toate eforturile noastre și toate mijloacele de care dispunem, ale statului în primul rând, trebuie îndreptate grabnic și consequent în această direcție.

Ce vor deveni jidanii de pe urma expansiunii firești și legitime a poporului român pe teritoriul său în România — mai la urmă nu ne privește. N'au decât să îndure consecințele fatale ale traiului lor în contra naturii de nație fără teritor și cu cât prin presiunea împrejurărilor își vor da mai degrabă seamă de această anomalie a unei existenți în contra firei lucrurilor, cu atât se va grăbi și sfârșitul suferințelor lor. Dacă e să-l găsească, atât putem face pentru dânșii; restul ni-l datorim.

În ultimă analiză judecând măsura propusă a emigrării jidanilor cu ajutorul statului vom zice: Ea este și inutilă întru cât ajutorul statului nu va face să emigreze pe jidanii statorniciți, iar jidanii supranumerari emigrează ei și fără bani dela noi, de nevoie.

De altfel societățile jidovești care pretind că există pentru asemenea scopuri filantropice și de colonizare în deosebi în frunte cu „Alianța Israelită Universală”, au ele bani destui. În tot cazul statul nostru nu are chemarea să funcționeze cu banii săi ca sucursală a societății de colonizare „Ica”, transformând în chip nesocotit și fără nici un folos emigrarea jidanilor din România, din o chestie a lor particulară. Într-o afacere publică a statului Român.

Corneliu Carp.

Conferența dela Budapesta. Cetim în „Seara” din București:

„Correspondentul nostru află din izvor de încredere că un membru marcant al comitetului național român protopopul Dr. Gheorghe Popovici din Lugoj și-a dat demisia.

Știrca aceasta a provocat mare senzație în cercurile românești.”

Pentru stăpânii „Pop. Român”. În numărul 49 al organului popular „Poporul Român” se publică un articol în care se spun și următoarele:

„Judecă dle președinte! Dar mai nainte, Te rogăm (!) întreabă pe acuzători, că primesc și ei sentința de valabilă ori că numai atunci ar primi-o dacă judeci după placul lor?! Căci, după amenințările cele riscă, așa ni-se pare, că încât nu vei judeca după placul lor, iar poți pleca în Italia, unde un drag de poiet d'al nostru a urcat odată — noi știm cu ce cheltuieli — Vezuul.”

Aluziile aceste murdare îl vizează pe d. Octavian Goga. D. Goga va ști cum să răspundă sau cum să tacă în fața unei infamii de felul acesteia. Noi din partea noastră ținem numai să aducem aminte stăpânilor „Poporului Român” să nu se coboare pe un teren atât de subred pentru ei. O spunem aceasta în interesul bineprinceput al neamului, cum s'ar zice

Exposeul ministrului de agricultură. Contele Serény, ministrul de agricultură, a rostit azi în cameră un exposu vast asupra resortului său. A anunțat o serie întreagă de proiecte de legi: despre chestiunile silvice, despre chestiunile pășunatului, despre aranjarea proprietății, despre revizuirea legii vinurilor, despre falsificarea alimentelor, despre magazinele de vin publice ș. a. și speră să poată da prin noile legi un avânt nou vieții economice în Ungaria.

Sedința camerei azi n'a avut alt moment demn de remarcat.

Un ziar italian despre demisia bar. Conrad. Ziarul *Giornale d'Italia* din Roma, revenind încodată asupra demisiei fostului șef al marelui stat major austro-ungar, scrie în Nr.-ul său mai nou: În Austro-Ungaria s'a dat crezământ unor pretinse intenții clandestine din partea Italiei și cercetările dela conducere voiau numai să le previe, asigurând frontierele italo-austriace. Italia e singură vinovată de neîncrederea ce a deșteptat la Viena și tot ea e de vină de starea sufletească preocupată a fostului șef al statului major.

Unul din cei cari nu mai sunt.

De Gregoriu Ceontea.

Anul 1848. Acest an hrăpăreț care dela copii a răpit părinți, dela mame copii, dela fete logodnici, pentru ca cu sângele lor să ne câștige drepturi omenești, pe cari nu le avem nici azi pe deplin. Gândul meu fugе departe, departe în timpuri întunecate ale istoriei, în timpuri ca: „Tripartitul lui Verbőczy” în timpul „Constituțiilor aprobate” în acele timpuri blestemate când popoarele gemeau așa de greu în jugul și lanțul medieval. Mult au trebuit să sufere popoarele și multe și mari gânduri nutriau, până când izbucni în anul 1848 războiul sfânt, războiul pentru libertate, războiul care ne-a dat drepturi, după cari atâtea inimi zdrobite suspinară atâtea timp, până când visul trecut prin atâți secolii amari, secolii de zbuciumare, de robie, în sfârșit s'a izbăvit. Câte inimi nobile, suflete mari, corpuri vinjoase n'a înghițit această durdură de care poporul nostru și astăzi cu groază își aduce aminte.

Eram copil, ședeam într-o primăvară afară cu moșul meu, care astăzi nu mai e în viață. Era învățător pensionat, și ca atare îi plăcea mult să povestească cu copii despre lucruri cari au fost. Îmi spunea despre moșul Traian, despre Marcu Aureliu care ne-a dat pradă barbarilor trecând în Moesia, și despre atâtea războaie prin care a trecut poporul nostru fără să se fi pierdut la virosul an 1848, care va rămânea veșnic neșters din amintirea neamului nostru.

Și începu a povesti astfel:

— În anul 1848 eram flăcău și cum e flăcăul

mai în putere. Îmi era dragă viața, îmi plăcea să merg unde îmi spunea gândul și inima mea de flăcău. Nu era mai mare năcaz pe mine decât atunci, când mama mă trimitea să fac două zile pe săptămână la Domnii, căci nepoate, trebuie să știți că oamenii pe timpul acela erau iobași, și dacă nu făceam slujba la Domn apoi ne scoteau din casă în dricul iernei, ne băteau și făceau cu noi ce le plăcea. Atât ne-ar fi trebuit să nu facem slujbă, era vai de pielea noastră.

— Timpul trecea nepoate și soarta noastră nu se mai schimba, și Doamne sfinte, mulți oameni vor fi dorit să li-se schimbe soarta. Dar bunul Dumnezeu când iubește pe om îl cercă întâi, chiar așa cum a încercat pe Iov cel drept.

Aci moșul meu își ridică capul, privi odată spre răsărit și își șterge o lacrimă alunecată pe furis din ochii săi pătrunzători, apoi îmi povesti pe lung și pe larg toate întâmplările din anul acela. Îmi povesti de Șaguna, de Bărnuț și de toți câți se ilustrează la adunarea de pe memorialul „Câmp al libertății”; căci moșul meu mănă de dorul progresului și desrobirei, luase și el parte la acea istorică adunare; apoi povesti despre întâmplările cari au urmat după această adunare și rind pe rind isprăvi firul povestirii. Îi făcui atunci observarea:

— Da bine moșule, cum de din toate părțile au luat oamenii noștri arma în mână și numai în părțile Murășului dela Reghinul săsesse în sus nu? Moșul stătu o clipă, apoi continuă:

— Aici nu s'a putut lucra așa pentru că noi suntem încunjuțați de toate părțile de Săcui, și o singură mișcare ni-ar fi adus moarte și foc; cu toate acestea la luptă pentru libertate și acest ț-

nut și-a dat obolul său. Să vezi cum. Și moșul începu iar:

— După adunarea dela Blaj, într-o zi frumoasă de primăvară, se lăți vestea că Români au prins și ei armele. A fost deajuns, vestea străbătu ca o scânteie în toate părțile, și de către seară ne trezim în sat cu un om străin, bine făcut și cu ochi strălucitori. Nu știa nimenea cine e, și de unde vine, atât auzisem că merge la războiul pentru libertate; și ne-a chemat în seara aceea la biserică, era atunci biserica veche pe care tu nepoate n'ai apucat-o. Preotul făcu vecernia, apoi începu recunoșcutul să ne povestească despre o bârșia noastră și despre lupta pe care astăzi popoarele o poartă pentru eliberarea de sub jugul iobăgiei și ne îndemna și pe noi să mergem cu el; și glasul lui suna atât de frumos de credeai că vine din cer, ne-am înrolat vre-o doisprezece feciori, am depus jurământ de credință către recunoșcutul și l'am recunoscut de căpitan al nostru.

Atunci ne spuse numele: Ioan Bilborean și de aici încolo noi i-am zis: căpitanul, căpitanu Bilborean. În ziua următoare din comunele învecinate se mai înștiințară câțiva feciori voinici, toți mânâți de acelaș dor, apoi plecaram cu căpitanul Bilborean să intrăm în armata lui Vasile Moldovan, dacă ai auzit de el, nepoate! Moldovan a vrut să se facă popă dar în loc de cruce în timpul acela a luat sabia.

Și continuă moșul:

— Am plecat și mergeam noaptea numai, căci ziua nu puteam. Am trecut pe lângă Reghin tot noaptea, și când ne apropiaram de Sânt Ioana, tunurile bubăiau și puștile poceau și lupta curgea între oștirile lui Orban împreunate cu ale lui Va-

O crimă națională.

In numărul nostru dela 9 Decembrie n., înregistrând pornirea nebună a organului popular din Arad „Poporul român” de-a duce vrajba și în popor, am adresat dlui Gheorghe Pop de Băsești următoarele întrebări:

1. Aveți DVoastră și are comitetul național cunoștință despre crima națională ce-o săvârșește „Poporul Român” prin răspândirea în popor a minciunilor debitate la adresa „Tribunei” și a celor din jurul ei?

2. Cu invoirea și aprobarea DVoastră și a comitetului național se săvârșește această crimă de neiertat?

3. Veți binevoi a dispune să se pună capăt acestor porniri nebune, intervenind ca în cel mai apropiat număr al „Poporului Român” să se revină asupra articolului de azi și redacția să-și exprime regretele pentru publicarea lui?

Am anunțat în același timp că dacă descrierile dela organul popular vor urma munca lor păcătoasă, vom fi nevoiți să ne luăm apărarea și noi în „Tribuna Poporului”, arătând scopurile ascunse ale unei cărdășii cari încearcă să terorizeze întreaga noastră opinie publică.

„Poporul Român”, în loc să-și recunoască greșala, în numărul său de azi publică din nou un lung articol obraznic, în care sunt înjurați toți oamenii din jurul „Tribunii”, în care cetitorii și abonații noștri sunt timbrați, fără deosebire trădători de neam, iar „fiecare popă și descâl, abonat al Tribunei, — aderent al lui Mangra”.

In fața acestor insulte revoltătoare nu mai putem păstra rezerva ce ne-am impus-o vreme de un an de zile. In numărul viitor al organului nostru popular ne vom adresa și noi poporului.

Ținem să constatăm însă și la acest loc că perfidia ce și-a făcut cuib în „Românul” s'a sălășluit acum și la „Poporul român”. Reproducând, anume, scrisoarea noastră adresată dlui Gheorghe Pop de Băsești, pentru a duce lumea în rătăcire nu publică din scrisoare următoarele părți esențiale:

„Pentru a feri poporul de frământările cari au fost provocate de câțiva oameni orbiți de patimă îndată după izbucnirea crizei, „Tribuna” a desființat numărul popular (de Duminecă) și a înființat un organ popular independent „Tribuna Poporului”, în care — vreme de un an de când

silie Moldovan împotriva răsculaților săcui: noi încă intrăm în luptă cu lăncile dar nu prea făceam spor căci ei erau cu puști.

Lupta fu lungă și după luptă Românii se împărășiseră încât eu nu mai aflam pe căpitanul Bilborean. Pierzându-l pe el, am pierdut și eurajul, și noaptea călătoream ai noștri, câți am mai rămas, câtră casă, dar nu ședeam acasă că nu puteam fiind că honvezii ne căutau merou, și de ne-ar fi aflat, păteam ca popa Popovici din Dumbravă pe care l'au împușcat pe marginea văii de s'a rostogolit în vale.

— De aici încolo, nepoate, urmară zile grele pentru noi. Războiul curgea în alte părți iar pe la noi frica ne făcea să ședem cu părinți cu tot ascunși.

— Trecu mult timp de atunci, și în primăvara anului 1849 veni pe la mine un prieten cu care fusem sub porunca căpitanului Bilborean și povesteam de întâmplările trecute și între altele și de căpitanul Bilborean.

Imi zise prietenul: „Nu mai aștepta înzădar, căci căpitanul nostru Bilborean a căzut sub ochii mei îndată ce am intrat în lupta dela Sânt Ioana”.

Aici moșul meu scâpă două lacrimi cât alunele, ridică ochii spre cer, își făcu o cruce bătrânească și zise cu un oftat duios un „Dumnezeu să odihnească pe căpitanul Bilborean în sinurile dreptilor”.

După ce isprăvi moșul povestea căpitanului Bilborean, îl întrebai:

— Moșule! Oare mai aduce-și cineva amintire de cei cari nu mai sunt? Și moșul zise:

— O! nepoate. Câți căpitani ea Bilborean au murit atunci, și nu-i știm, dar inima noastră îi simte.

De d a, la 11 Decembrie 1911.

există — am propovăduit cu cel mai sincer devotament solidaritatea națională, apelând la popor să rămână cu toții fii credincioși ai partidului nostru național român și aderenți neșovăitori ai programului nostru național.”

Ciuntirea aceasta volnică a scrisorii noastre este cea mai clasică dovadă că gândurile oamenilor cari s'au înstăpânit pe organul popular al partidului nu sunt curate.

Noi n'am invocat judecata dlui Gheorghe Pop de Băsești, ci i-am adus numai la cunoștință destrăbălarea păcătoasă a celor dela „Poporul Român”, rugându-l să o curme. Dacă dl Gheorghe Pop de Băsești n'a ținut de cuvânt să ia măsurile trebuincioase, îl privește pe d-sa. Noi ne-am făcut numai datoria de a-i atrage atențiunea asupra urmărilor noiei campanii pornite împotriva noastră și în „Poporul român”.

Nu ne temem că poporul nu ne va da dreptate, cum ne-a dat dreptate (asta o recunoaște și „Poporul Român”) clasa cărturarilor noștri. Poporul va ști să judece cine îi vrea binele: cei cari îl poartă cu vorbe mincinoase, sau cei cari cer dela conducerea partidului nostru înțelegere și dragoste și pentru nevoile „opiniei puturoase”.

Vreme de un an de zile am făcut tot ce ni-a stat în putință ca să-i lăsăm poporului credința că în fruntea partidului nostru au ajuns numai oameni desinteresați, cari muncesc numai pentru binele poporului. Dacă n'am reușit nu e vina noastră, ci este vina celor cari îngăduie să se publice în „Poporul Român” murdăriile cele mai otrăvitoare de suflet.

Nu a noastră va fi răspunderea!

„Tribuna”.

Scrisori din București.

Răvaș de acasă. — Ruga unei necunoscute. — Gânduri cari se ghicesc. — Rolul chelnerilor în viața noastră. Unde mergem?

București, 29 Noemvrie.

Dintr'un orășel depărtat, din părțile ungurene am primit o scrisoare, prin care o cetitoare a costor cronici mă „roagă frumos” să nu mă ocup așa de mult de faptele și întâmplările de senzație, ci să scriu cât mai des gânduri și lucruri din lumea mea sufletească. „De câte ori deschid ziarul, îmi arune privirile să văd ce scrii la cronica dtale. Și-mi pare așa de rău când întâlnesc descrieri de fapte, în cari nu este nici o căldură. Este și o lume, care urmărește mai cu drag cele ce se petrec în lumea sufletească, decât în prozaica lume, în care trăim”.

Ori cine ai fi tu, necunoscută cetitoare, nu uita că cel ce scrie nu este al lui, ci al acelor cărora se adresează și ori câtă predilecție ar avea pentru anumite subiecte, trebuie să se gândească la toți. Se mișcă un grăunte de nisip în mare. Pentru el însemnează asta un cataclism. S'a schimbat însă rostul firei? Nu. Dacă acel grăunte ar avea glas și simțire, ar aduna tot grozavul muget al mării și ar vorbi. Ar povesti despre lumile visate, acolo în taina adâncă, ar cânta farmecul, pe care l'a simțit în anumite clipe. Dar ce-ar însemna acestea toate în zorul de care este mânăta lumea? Câți s'ar opri să asculte ce spune grăuntele de nisip? Foarte puțini, după cum nu mulți vor fi cari judecă în felul tău.

Și, dacă te interesează, află că aș avea să spun atâtea. Gânduri cari m'au întovărășit, doruri cari mi-au bătut la poarta minții, povești frumoase, în cari am avut și eu un rol. Povești cari s'au sfârșit banal, povești, cari s'au sfârșit frumos. Și povești pe cari gândul, meșter tilcuior le mai dăpână în clipele de nostalgie. O lume, în care e așa de bine să te retragi, când vezi că așteptările te-au înșelat, că ești străin de concepțiile, de felul de a înțelege viața al celor cari te înconjoară. Dar este numai în clipele de dor de repaos. În clipele în cari te tulbură prea mult sgomotul patimilor, pe cari le întâlnești. Și atunci te gândești la multe. La colosala depărtare dintre ceea ce ne spun descâlții, când suntem pe băncile școalei și ceea ce în realitate există. Și vezi cât te-ai înșelat când ai crezut că triumfă gândul.

Cu toate acestea îți pare bine, când vezi că gândurile tale găsesec adăpost undeva, într'un colț ne-

pătat de suflet. Intr'o frumoasă poezie a sa, clasicul nostru Iosif exclamă: „Inimi nu mai sunt”. Și poate avea dreptate. Dacă s'ar fi păstrat puritatea inimilor, câte drame nu ar fi fost înlăturate. Câte victime, cari au căzut fără de nici o vină, ar ocupa azi locul menit celor cari triumfă. De multeori m'am gândit care ar fi pedeapsa cea mai mare pentru cineva care a voit să-ți facă un rău. Să-i dai un suflet curat, întreg, să-i dai puterea de a înțelege și a cumpăni răul și apoi să-l duci în fața faptei lui. Să-l privești lung în ochi și să taci. Nu cred c'ar putea suporta chinul. Și dacă azi se trece cu ușurință peste atâtea lucruri zguduitoare, este că lipsește sufletul. O știi aceasta și toamai de aceea îți pare așa de bine, când în pustiul care te înconjoară, prin care treci ca un beduin fără de nume, întâlnești oaze pline de viață, în cari înfloresc floarea credinței, a simțirei curate.

Și mă mir că otrava care s'a aruncat și se aruncă în suflete, acolo la noi, nu a distrus totul. Din scrisoarea ta, necunoscută prietenă răsară însă alt gând, pe care poate tu nici nu l'ai ghicit. Și eu îl înțeleg: Cărturarii și fariseii au profanat așa de mult templul vieții noastre, încât fie-care om de bine se întreabă cu îngrijorare: De ce nu răsară de undeva, dintr'o colibă a Vitilemului nostru, un Crist, care cu biciul de foc să lovească în cei cari au pe buze virtutea, iar în suflet pervertirea!

Cele ce se scriu în anumite publicații periodice dela noi, sunt de natură de a scârbi ori-ce bun simț. Sunt barbarii, cari arată că în anumite judecăți nu mai există nici un pic de lădicitate.

Mă rog, ce mă interesează pe mine împrejurararea că un domn oare-care a dat câteva coroane împrumut unui om, care-i servea de unealtă? Ce rost are în viața noastră acel Găbor, chelner la nu știu ce cafenea? Ce mi pasă mie că d. cutare a împrumutat hainele unui boem? Intrucât viața noastră publică progesează, dacă s'ar adevări că un advocat a plătit datoriile unui biet pribeag, care, la dreptul vorbind, a fost de multe-ori paravanul care a primit loviturile, pe cari trebuia să le primească stăpânii săi? De ce atâtea criminale atentate la bunul simț? Unde vor ajunge acești oameni, pentru Dumnezeu? Măne poate își vor imputa și concursul ce și l'au dat în anumite aventuri galante. Măne... Dar cine știe ce va fi mâne?

Să fim mai optimiști. Să fim mai încrezători în puterea sufletească a acestui neam. Să tălmăcim aceste fenomene așa: Sufletul mare, sufletul nobil, sufletul generos și mândru al acestui popor n'a putut tolera să se așeze pe el praful și gunoial. N'a putut răbda să prindă rădăcini în el răul. Și, ca vinul, care, când fierbe aruncă spuma cu otrăvurile ei, astfel acest suflet aruncă acum veninul, pe care în decursul vremurilor l'a primit. Ceia ce se scrie azi în anumite publicații periodice e spuma otrăvitoare, care ese din vasul cu vinul în fermentație.

Este deci firesc, necunoscută prietenă, ca tu și alții ca tine să se scârbească de tot ce este faptă omenească, să caute în lumea sufletească o clipă de odihnă, să caute acolo o rază de lumină, să-și închidă auzul pentru trâmbițele patimilor. E prea grotească muzica aceasta a minciunii, e prea sălbatică larma, e prea trivială vorba, e prea disgustătoare argumentația, e prea insultătoare pentru ori-ce bun simț năzuința celor ce le alimentează pe toate.

Dacă am fi ajuns la un grad de cultură mai înalt, toți dintre noi ar înțelege că ori-ce rând în care e vorba de rolul lui Găbor în viața noastră publică este o insultă la adresa cetitorului. Cetitorul așteaptă să cetească îndmenul bun, să cetească slova adevărului, să i-se spună calea, care duce la liman. Și când colo i-se spune de pițulele date lui Gabor, de pantalonii împrumutați unui biet boem. O. e rușinos, e nespuz de rușinos!

Acesta e halul în care au ajuns sfintii noștri. Icoanele noastre. Vai, ești și tu una din mulțimea care în grozava-i decepție, aruncă disprețul asupra icoanelor, la cari s'a închinat. Și tu îți le-ai închipuit înfrățite cu cerul și ti-a fost dat să le vezi târându-se în noroi. Și tu. Și câți vor

mai fi ca tine, acolo pe pământul sfânt de lacrimile părinților noștri. Știu eu ce să-ți răspund? Poate-ți voi asculta sfatul. Și în depănarea atâtor gânduri, cari n-au nimic a face cu acțiunile dictate de patimi, cine va avea ochi va vedea disprețul cel mai adânc pentru anumite atitudini.

I. U. Soricu.

Dosarul.

Omul al cărui nume a ajuns să fie un adjectiv extrem de caracteristic pentru tot ce este mistificare și rezerodintă, domnul Goldiș, cearecă să se apere în numărul de astăzi al „Românului” față de mai multe invinuri grave ce i-s-au adus. Amestecă o mulțime de chestii sub titlul comun: „Dosarul „cazului” Vernescu”. Face acest lucru ca să succesească dreapta judecată a cetitorilor lui.

Lămurim însă noi galimatiasul:

1. D. Goldiș voește să se apere împotriva descoperirii noastre că l-a făcut pe Șeghescu „regeneratorul neamului”.

2. D. Goldiș voește să se apere împotriva unui asesor consistorial din Sibiu, căruia i-a spus Apponyi că Goldiș e mincinos.

3. D. Goldiș vrea să susțină că nu l-a cumpărat pe fostul nostru corector Cehan, ca să ne injure.

La punctul prim domnul Goldiș răspunde prin... tăcere. La punctul doi, d. Goldiș răspunde prin... injură. La punctul trei, d. Goldiș răspunde prin (ce credeți?)... mărturia lui Cehan. Simpatice procedeu, nu-i așa? Și mai ales cinstit. Ni-se pare că aici d. Goldiș s'a întrecut pe sine însuși. Căci, s'o spunem drept, prea e goldiș. E goldiș de tot.

Acum că d. Goldiș tace asupra afacerii Șeghescu, înțelegem. În chestia aceasta se află un document publicat, negru pe alb, o scrisoare a distinsului asesor consistorial din Sibiu, d. Lazar Tritcanu, care nu poate fi răstălmăcită. În chestia aceasta trebuia să tacă, căci cu minciuna nu poate „dovedi”. Dacă ar nega, din gura întreg publicului românesc ar eși ca un ehou prelung: *goldiș... goldiș!*

Că în afacerea cu Apponyi injură, e prea firesc după mentalitatea goldișească. Pentru ce să nu injuri pe un om pe care nu-l cunoști, pentru ce să nu-i zici „mizerabil” unui preot despre care știi că e în situația foarte plăcută pentru tine: nu-ți poate aplica argumente lumești! Și apoi încă ceva: Dacă injuri acum țigănește pe un acuzator calm al tău, el poate veni mâine să-ți vâre sub nas dovada materială, tu... taci goldișește și-ți lași publicul cetitor cu impresia injurărilor tale: „Tot nu-i adevărat, uite cum s'a supărat săracul!”

Nu-i așa, că-i goldiș de tot?

Și acum să ne întoarcem în spre... Cehan.

D. Goldiș se roagă de Cehan să desmintă el (Cehan) dacă a fost plătit sau nu de d. Goldiș. Noi nu putem spune în chestia aceasta nimic, căci aici e competent numai d. Vernescu, care ne-a trimis telegrama publicată de noi, *telegramă pe care o ținem la dispoziția ori cărui cetitor al nostru, chiar și a dlui Goldiș.*

Să sperăm însă că d. Vernescu ne va trimite scrisoarea de care pomenea. Atunci... atunci se va spori dosarul minciunilor cu cari acest om împuză urechile cetitorilor puținți, pe cari îi mai are.

Dosarul minciunilor dlui Goldiș! Câte nu sunt și în acest încărcat dosar: (afară de cele însemnate aici) Numărul unguerec al lui Tisza, alegerea unchiului său, chestia cu votarea la alegerile de deputați (Müller Károly, Barabás), cazul lui Vaida, etc. etc.

Acesta-i dosar, nu cel cu „cazul Vernescu”. Acesta să-l curățească d. Goldiș, îi ajutăm și noi, însă fără poliloghii ca cele din „Românul” de

astăzi, cari ne plictisesc și pe noi, necum pe cetitorii noștri.

*

Ca o dovadă despre procedurile goldișiste nu putem să nu remarcăm și una aleasă la întâmplare din articolul „Dosarul „cazului” Vernescu”. D. Goldiș, care a scris acest articol *neiscălit*, pe coloana a 3-a, pagina 4, vorbește în persoana primă, scriind:

„Nici până astăzi „Tribuna” n'a produs dovada afirmației sale infame și calomnioase, că eu l-am plătit pe d. Cehan să scrie la „Românul”

și în același articol, pe aceeași pagină, coloana 2, în chipul acesta:

„d. V. Goldiș a luptat săptămâni de zile în parlament împotriva legilor școlare ale lui Apponyi, care s'a închinat înaintea vastelor cunoștințe și a energiei acestui luptător național”.

Înțelegeți! Unde-i vorba de laudă și tămădire proprie, trage-i cu „domnul Goldiș”, acest luptător național înaintea căruia s'a închinat Apponyi, vastele lui cunoștințe, etc. etc.

E vorba doar să-și facă omul reclamă. Dacă nu înțeleg redactorii să-și laude stăpânul, atunci pentru ce nu s'ar lauda stăpânul pe el. Are doar tiparul la îndemână. Și câtă rușine nu rabdă biata hârtie albă și mută!

Se vede însă că și condeiul cu care își dobităază d. Goldiș zilnic proza lui mincinoasă a căpătat pentru un moment simțire omenească. Se va fi revoltat și el, săracul, de câte păcătoșeni aruncă el în vileag, fără să vrea, în urma unei neștrămutate legi a firii. Și... iată că l-a dat de gol pe farsorul lui stăpân. Intr'o clipă, după ce d. Goldiș îl va fi strins cu dinții aspru de coadă, să mai sgârăie o nouă invectivă, tuști pe hârtie cu acel mizerabil și trădător eu.

— Un document prețios despre moralitatea acestui om, care nu se rușinează să-și aducă în public cele mai nemeritate laude, să scrie el cu mâna lui, despre el, enormități ca acele cu „vastele lui cunoștințe”. Acest lucru socotim că numai la un Goldiș e cu putință.

Mai trebuie vre-o dovadă despre falșitatea și dorul de a parveni cu orice mijloace a acestui... luptător național? Nu. Zi-i mai bine goldiș și... pune-o la dosar.

Scrisori din Bucovina.

Criza dela centrala însoțirilor economice române din Bucovina. — Dr. Florea Lupu, ca om politic. — Svonuri despre încheierea unei alianțe între partidul național-țărănesc și între Rutenii.

Criza, prin care a trecut centrala băncilor raiffeisene, nu mai formează, de vre-o câteva zile, discuție publică, aici în Bucovina, trecându-se toate întreprinderile de lemn ale centralei pe seama unei societăți cu capital străin, cu numele „Bucovina”, și scăpând astfel de o mare primejdie țărănimea română. Dar, cu toate că s'a făcut o sanare a acestei crize, cu toate că ea, în principiu, nu mai există, de fapt încă nu e finalizată, deoarece se mai află căreocari și suflete pseudo-catonice, cari ar voi, în ruptul capului, din răsunare setoasă, să scoată totuși centrala la mezat.

Ca pretext se servesc aceștia — reprezentanți ai poporului! — de unele mici deficiente ce ar mai rezulta din cumpărarea unei moșii de către centrală în Pătrăuți pe Sirete și din arendarea unei mori.

Micile deficiente există ele, nu-i vorbă, dar vor fi acoperite, în tot cazul, și fac rău acei politicieni când nu încetează cu hărțuierile lor pătimase împotriva centralei, voind astfel să ție masele poporului într'o continuă iritare. Sabia are două

tăișuri și foarte ușor s'ar putea întâmpla să se sângere tocmai aceia cari o țin în mână!

*

Directorul centralei, Dr. Florea Lupu, care e și deputat în Camera provincială, a încetat să mai fie puternicul zilei de pe vremuri, și se clatină acum în vârful mormanului de speculațiuni ce l'a clădit, cu multă îngrijire și hărnicie, în tot decursul activității sale politice. Mandatul nu l'a depus încă, și nici nu se poate ști când l'a depune, dar și de ținut, mai mult degeaba îl ține, pentru că „și-a mâncat mălaiul”, deși traful i-a rămas.

De pe urma lui rămân și lucruri bune, precum e mișcarea democratică, desrobitoare de drepturi pentru țărănimea română, în politica bucovineană, alătura de reorganizarea băncilor sătești. Zică ce-ar zice oamenii învechiți, conservatorii retrograzi, dar mișcarea democrată ne-a adus și foloase în Bucovina. Că democratismul e un spin în ochii multora, se știe, din sure vremuri, și ne-au dovedit-o și acum, de curind, cei trei doctori în teologie din Cernăuți cari i-au făcut chiar și curatului ca soarele N. Iorga o incriminațiune și un reproș, vechiu cât piramidele egiptene și cunoscut ca povestea potopului, pentru că a adaos la cuvântul naționalist și pe cel de „democrat”.

Ei bine, cu toată nemulțumirea tradițională și incurabilă a unor anumite pături, democratismul ne-a adus și mult bine și ne-ar fi putut aduce, de bună seamă, și mai mult, dacă ar fi lipsit unele fețe din partidul democrat, între cari vom trebui să o punem, deși nu totdeauna, și cu toată apărarea ciceronică a dlui Dr. Aurel Onciul, și pe cea a dlui Flore Lupu.

*

Tot în legătură cu criza centralei e a se pune și alianța care au încheiat-o sau au de gând să o încheie democrații români cu Rutenii. Știrea aceasta străbate din ce în ce tot mai stăruitor în public. Unii o cred și se folosesc de ea cu mare bucurie, alții clatină, neîncrezători, din cap, iar alții, cari, probabil, ar putea-o confirma, o desmintesc în chipul cel mai categoric, eu e și firese să se întâmple.

Cu toate desmintirile ce se dau, confidențial, de vreme ce organul oficial al partidului național-țărănesc „Foaia Poporului” din Cernăuți, n'a adus încă știrea aceasta, și, hotărît, că nici nu va aduce-o, din considerațiuni de oportunism, ei numai o alta, acum de mult cunoscută, în mare parte justificată, aceea care ne vestea că deputații Dr. Aurel Onciul, Dr. Florea Lupu, Dr. Romul Reut, Mihai Chisanovici, Dr. N. Blându, Ioan de Cuparencu și Modest Scalat au format un nou partid, partidul național-țărănesc, al cărui organ va fi „Foaia Poporului”. Lucrul acesta e vechiu, precum veche e și știrea ce-o dau acei șapte deputați publicității că sunt hotărâți să ducă o luptă împotriva Apărăriștilor, numiți azi, din flăncul lor și după fantazia dlui Dori Popovici, „naționaliști”, până la cuțit. Oare va aduce folos lupta aceasta? Poate că mai degrabă, decât alianța ce-au încheiat-o cu Rutenii...

Să nu se pară paradoxal când o spun aceasta, dar numai în felul acesta s'ar putea desbăra „naționaliștii” noștri de lenea lor moleșitoare, să nu-i zicem orientală, și de uneltirile bizantine.

O dovadă că alianța s'a încheiat sau se va încheia e și faptul că d. Dr. Aurel Onciul, de un timp încoace, nu-și dă una cu laudele cari i-le aduce deputatului rutean Nicolai Wassilko, cel mai mare românofag și fostul dușman personal al dlui Aurel Onciul, pe vremuri.

Voiu da numai un citat, din revista „Wahrheit”, redactată de deputatul Chisanovici; unde serie, d. Aurel Onciul sub iscălitură, despre „energia” și „geniala precauțiune” a celui mai mare dușman al Românilor bucovineni, care e Nicolai Wassilko, următoarele: „Das Verdienst, die ru-

Paltoane dela 34 cor. în sus.

Calitate bună. — Croială perfectă. — Prețuri fixe. — Pretenții exagerate exchise.

KATZ și MENDEL, Kolozsvár, Mátyás király-tér 10. sz.

manischen Bauern vor dem Ruin gerettet zu haben, gebührt, neben dem massgebenden, entscheidenden Eintreten des Landespräsidenten, vor allem Herrn von Wassilko. Er hat ein Meisterwerk vollbracht nur gleichzeitig einen Beweis ritterlicher Grossherzigkeit gegeben. Es war sein schönster Sieg”.

Pe românește: „Meritul de a fi scăpat țărani români de pierzare, este a se atribui, pe lângă covârșitoarea mijlocire a președintelui țării, înainte de toate, dlui de Wassilko. El a îndeplinit un cap de operă și a dat, totodată, o dovadă de o cavalerescă marinită. A fost aceasta cea mai frumoasă învingere a sa”.

Comentariile le-am putea face, dacă n'ar fi vorba de Aurel Onciul. — E păcat că-și cheltuiește timpul meritosul bărbat, care a fost, totdeauna, Aurel Onciul, scriind cuvinte de laudă pentru cel mai învrăjbit dușman al nostru!

Despre pagubele dezastruoase ce-ar rezulta din alianța democraților români cu Rutenii ar fi absurd să mai insist, câtă vreme nu se va fi confirmat știrea aceasta.

Am dori să fim desmințiți, și o cerem chiar aceasta, din partea „Foi Poporului”, care e redactată de un om cu mult bun simț și cu curate intențiuni pentru interesele neamului românesc, publicistul George Tofan. **Coresp.**

P. S. Să nu fim rău înțeles: nu voiesc să-i fac morală dlui Dr. Aurel Onciul, ci am înregistrat numai o știre, care mi-se pare de interes pentru toți Români.

Un glas din popor.

Lumină am dorit și lumină s'a făcut! Intuierocul care învăluia de un an întreg opinia publică românească s'a împrăștiat și azi vedem cu toții cât de neîntemeiate și ridicole au fost toate învinuirile ridicate împotriva „Tribunei”.

În liniștea satului meu dela poalele muntilor, un an întreg am stat și eu, modest apostol al iubirii dintre frați, sub cele mai grele frământări și sbuciumări. — Mă gândeam: Cum? *Tribuna* să fie trădătoare? *Tribuna* din care eu toții ne-am făcut un idol și din care ne întăream și primiam putere pentru lupta ce-o purtam cu nădejdea într'un viitor mai bun și mai senin ce va să vină și pe seama noastră!

Nu'mi venia să cred! Apoi iar mă frământam și'mi ziceam: „Dar, Doamne, bărbați mari afirmă duplicitatea *Tribunei!*” Bărbați pe cari îi priviam ca pe niște idoli și a căror nume îl rostiam cu oarecare sfîntenie, căci conduceau destinele acestui neam nefericit; bărbați în al căror cuvânt mă încredeam ca în scrisul unei cărți sfinte, căci grea era răspunderea lor.

Da, pe acești bărbați nu-i socotiam capabili de astfel de scornituri. Nu puteam să cred că acei bărbați puși în fruntea neamului nostru caută desbinarea între frați și nimicirea celui mai românesc ziar dela noi, numai și numai ca să-și răsbune ambițiile jignite.

Acum, însă, după ce toate învinuirile cari s'au răspândit vreme de un an de zile împotriva *Tribunei* au fost spulberate, — nu prin calomnii și injurături, ci în mod demn și loial — acum se ivesc întrebarea ce satisfacție trebuie dată *Tribunei* pentru grelele vorbe spuse la adresa ei.

Căci satisfacție trebuie dată! Dar cine s'o dea? Acei cari au insultat-o și au aruncat în trupul ei săgețile lor veninoase, săgeți cari au rănit și inima noastră omorînd încrederea noastră în ei — nu o vor da, pentru că sunt mici de suflet, mari de patimi... Nu o vor da, pentru că dacă până acum nu și-au mărturisit greșelile (făcute cu voia) nu le vor mărturisi nici în viitor.

E datoră noastră a tuturor Românilor de bine să arătăm că *Tribuna* e acum pentru noi mai mult

decât a fost în trecut, căci acum a trecut prin focul celor mai grele învinuiri și a eșit biruitoare. A ieșit neatinșă cu ieșeau mulți creștini, pe vremea prigonirilor creștinilor, — mărturisindu-și credința cu glas tare și fără frică.

A ieșit nu numai neatinșă, dar a ieșit mai mândră decât a fost, căci credința ei a fost sfântă și idealul ei curat.

Ne vom îngriji să străbată în viitor cât mai adânc în teate păturile societății. Iar credința ei — care este și a noastră! — va izbândi, pentru că e izvorâtă din îndemn curat și e smulsă din sufletul nostru.

Dar dacă onoratul comitet nu va afla de bine a hotărî mutarea Românilui din Arad, vom face noi cei mici, dar mulți, să fie mutat, căci hotărîrile lui numai până atunci le putem împlini, până când sunt ascultate și jalbele noastre. Indată ce însă noi și dorințele noastre suntem nesocotiți — și noi vom nesocoti hotărîrile lui!

Accasta să se știe!

Valea-Crișului, 8 Decembrie n.

Crișanul.

Chestiunea școlară în comit. Hunedoarei.

(Urmare).

Se vedem acum cât ar spesa statul cu aranjarea deplină și definitivă a chestiunii școlare din comitatul Hunedoarei. Luând în considerare și aceea, că afară de cele 218 comune, încă vre-o câteva comune sărace cari dispun de școală, ar cere sprijinul statului, respective i-ar preda și ele școala transpunând acestuia angajamentul de-a ridica școala; ar trebui în comitat cel puțin 230 școli, cheltuielile ar fi următoarele:

230 școli au lipsă de teritor, á 1000 cor. = 230.000 cor.; 230 școli au lipsă de edificii á 15.000 cor. = 3.450.000 cor.; 230 școli au lipsă de aranjament á 600 cor. = 138.000 cor.; 230 școli au lipsă de spese neprevăzute 12.000 cor. Total 3.830.000 cor.

Erogatele anuale s'ar acoperi prin următorul buget. Notez, că pentru 230 școli le-ar trebui aplicați cam 300 învățători, de aceea pentru salariul alor 300 învățători în buget am luat calculul mijlociu.

Pentru 300 învățători salar și chirie (cam 1500 cor.) 450.000 cor.; 230 școli, susținere anuală á 300 cor. = 69.000 cor.; alte obveniente anuale (reparaturi) 31.000 cor. Total 550.000 cor.

Notez, că ici-colea s'ar putea și economisi ceva, s'ar putea spera și dela comune unele contribuiri. Așa o comună ar da locul pentru școală, alta ar ajuta cu lucrători la edificarea școlii, a treia ar contribui cu piatră sau cărămidă eventual cu material de lemn. Cutare comună ar contribui cu impozitul școlar de 5% la susținerea anuală sau ar vota o sumă oarecare pentru școlul acesta. Cu un cuvânt suma aceea de aproape 4 milioane nu ar fi așa mare, încât întreaga țară să nu o poată suporta, și că și cele 550.000 cor. pentru susținere încă le-ar putea suporta bugetul de miliarde al țării.

Dar cu drept cuvânt ar putea reflecta ori și cine, că statul nu are atâția bani, ca să se îngrijească de bunăstarea culturală numai a comitatului Hunedoarei. Obiecțiunea eu însumi o recunosc de justă, cu atât mai vărtos, că în țara noastră sunt astfel de comitate, cari tot din aceste motive stau cu mult în urma culturai apusene. Dar acestor îngrijorați le răspund, că nici rezolvirea chestiunii instrucției populare din întreaga țară nu e o problemă tocmai așa de irealizabilă. Până acuma nime nu s'a gândit, că de fapt cam cât ar costa toate acestea? Să facem deci cu pri-

vire la aceasta un mic calcul. Să zicem, că în general în fiecare comitat ar fi lipsă de 50 școli noi, în cele 64 comitate prin urmare ar trebui cam 3000 de școli. Spesele pentru ridicarea acestora ar fi pentru totdeauna:

Pentru 3000 locuri de școală á 1000 cor. = 3.000.000 cor.; pentru edificii á 15.000 cor. = 45.000.000 cor.; spese neprevăzute 2.000.000 cor. Total 50.000.000 cor.

Cheltuielile anuale ar figura astfel în bugetul țării:

Pentru 3000 învățători salar anual și chirie á 1500 cor. = 4.500.000 cor.; pentru școli, susținerea anuală á 300 cor. = 900.000 cor.; pentru alte trebuințe (renovări) 200.000 cor. Total 5 milioane 600.000 cor.

Așadară pentru toată țara capitalul deplasat ar fi de 50 milioane. E sumă mare, dar a venit vremea, ca țara să aibă bani și pentru instituții culturale, dacă nu vom să atragem asupra noastră critica justă a apusului luminat. În cazul cel mai rău întrebarea s'ar putea deslega prin ridicarea unui împrumut de 50 milioane. Însă pentru aceasta nu-i nevoie. Încă sub ministeriatul contelei Apponyi eu însumi i-am atras atențiunea asupra unei împrejurări, pe baza căreia s'ar putea regula cauza învățământului popular din întreaga țară. Aceasta ar fi repartitia de arunc școlar de 5% dare directă pe fiecare individ și corporațiune din țară. Ministrul mi-a urmărit predarea cu viu interes și pe cât știu a și dat îndrumări pentru proiectarea unei astfel de legi, dar el îndepărtându-se din scaunul ministerial nu știu ce s'a mai făcut cu proiectul? Azi așa stă lucrul că în cele mai multe comune chiar oamenii cei mai săraci plătesc 5% ba 20—30%, ba încă și mai multe procente de arunc școlar după darea directă, pe când cele mai multe domenii și întreprinderi de exploatare, cea mai mare parte a onorațiilor sunt dispensați dela plățirea acestuia. Adecă eu alte cuvinte în țara aceasta de fapt mai mult contribuie pentru cultură elementul cel mai sărac. La tot cazul aceasta e o nedreptate și nu-i servește unui stat cult spre laudă.

— Dacă am lua suma anuală de 400 milioane din darea directă către stat, din aceasta 100 milioane le privim de impusă deja în dare, totuș mai rămân 300 milioane a căror 5% ar face anual 15 milioane. Și acum din această sumă pe lângă amortizație de 7% ar trebui 3 milioane 500 mii cor. pentru depuneri și totuș, ar mai rămânea 11 milioane 500 mii cor. pentru susținerea anuală și pentru cheltuielile personale. Deoarece aceasta pentru 3000 de școli ar costa numai 5 milioane 600 mii cor. încă tot ar mai resta 900 mii cor. pentru rezidirea și restabilirea celorlalte școli de stat din țară. Așa prin o lovitură ar fi regulată afacerea învățământului popular din toată țara și n'am mai avea motiv de a ne rușina înaintea statelor culte apusene.

În trecut puțin s'a interesat guvernul de comitatul Hunedoarei, cu toate că după poziția lui geografică el este punctul natural de ciocnire între rasa maghiară și română. Văile și coastele piezișe ale dealurilor lui au fost, începând dela migrațiunea popoarelor încoace în întreg decursul istoriei, arenă deschisă pentru toate neamurile. Alvia Murășului a fost adevăratul drum de țară al diferitelor popoare. Pe aici au umblat Hunii, Avarii, Maghiarii, și drumul către țara Tătarilor, Turcilor și Nemților totdeauna peste comitatul Hunedoarei ducea. Comandantul Bem a zis în 1849 despre podul dela Piski: „Dacă pierdem podul e pierdut și Ardealul”. Comitatul Hunedoarei e adevărata cheie a Ardealului și a întregii țări ungurești. Tocmai de aceea ne mai amintind tradițiile glorioase ale trecutului unguresc, este chemarea primordială tocmai a statului, ca să se îngrijească de întărirea comitatului Hunedoarei din punct de vedere cultural. Și dacă mai luăm în

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gőzmosógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chemică.

Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite francat.

considerare și aceea, că românimea tot pe valca cea largă a Murășului peregrina neconturbată spre teritoriul țării-mame, atunci într'adevăr trebuie să recunoaștem că întărirea văii Murășului respective a comitatului Hunedoarei cu școli de stat, cu coloniști unguri nu formează o problemă locală, ci o problemă esențială a statului.

Lipsurile s'ar putea înlătura, acum, deoarece confesiunea gr.-or. e incapabilă de-a ridica școale corespunzătoare §-lui XXVII din anul 1907, din lipsa de bani. Școlile s'ar părăsire, școli n'au; cine încearcă mai întâi, în mâna aceluia ajung comunele. Dacă însă vom scăpa ocaziunea aceasta, confesiunea gr.-or. va ocupa ea terenul pe care l-a părăsit de nevoie și-l va atrage în sfera intereselor sale religioase și naționale. Cred, că de prezent asta este situația în întreaga țară, unde locuiesc naționalități, de aceea țin de necesar, ca să începă acțiunea nu numai indivizi singuratici, ci și statul.

Pe lângă toate acestea e de nețigăduit, că dezvoltarea este în curs. Eminentul meu antecesor: Ladovic Răthly, într'un timp de peste trei decenii pe lângă mii de piețele, cu o însuflețire neobosită nu numai că a pornit acest curs, ci l-a purtat grija și l-a dezvoltat cu succes.

De la el am primit cu 1 Februarie 1906 următoarele școale:

Școale elementare de stat 56 cu 145 puteri didactice; comunale 19 cu 22 puteri didactice; rom. cath. 8 cu 13 puteri didactice; gr.-cat. 30 cu 30 puteri didactice; gr.-or. 209 cu 225 puteri didactice; reformate 6 cu 9 puteri didactice; luterane 4 cu 11 puteri didactice; de ale societăților 7 cu 10 puteri didactice. Total: 339 școale cu 474 puteri didactice.

Articolul de lege XXVII din 1907 a produs mari încrețuri între școlile gr.-or. din comitat. Cele mai multe comune bisericesti n'au fost în stare să garanteze ridicarea localurilor și înzestrarea școlilor, salarizarea învățătorilor după cum cerea legea; mulți învățători, în mare parte plugari simpli, funcționând fără diplomă, școlile au încetat în parte, de sine, în parte le-au casat la propunerea mea, autoritățile administrative. Prin aceasta dintr'o lovitură au dispărut din comitatul Hunedoarei școlile cotate și învățătorii-țărani. Numărul școlilor gr.-or. a scăzut la a treia parte.

Acum s'a început adevărata acțiune. În locul școlilor sistate, s'a aflat le lipsă instituirea școlilor nouă. Natural, că în lipsa mijloacelor materiale această întreprindere s'a părut imposibilă. Cu toate acestea cu mare speranță m'am apucat de lucru și întreprinderea nu a rămas fără rezultat.

(Va urma.)

Armata română judecată de străini

Ziarul englez „Times” publică următorul articol asupra manevrelor armatei române, datorit corespondentului ei J. D. Baucer:

„Ultimele manevre militare ale României au avut loc într'un moment când ochii lumii întregi erau, după cum sunt încă și azi, îndreptați către Peninsula Balcanică. E imposibil de precizat ce direcțiune va lua criza din Orient, dar ori cum am privi la situațiunea de azi, forța militară în continuă creșterea acelor două popoare cari stăpânesc partea de jos a Dunării trebuie să se considere ca un factor de prima ordine.

România și Bulgaria împreună au o forță cel puțin egală cu aceea a unei mari Puteri, și dacă politica acestor două țări se va conduce de o luminată apreciere a intereselor lor comune, viitorul sud-estului Europei va fi în mare parte decis de ele.

Sub părinteasca grijă a unui domnitor, care a condus-o la izbândă în trecut și care singur e militar și Hohenzollern, armata românească a făcut progrese nimitoare. Dacă criticii din Apus îi găsesc încă ceva neajunsuri, cauza se ascunde în multiplele piedeci politice și financiare uncori și cu toate acestea de mirat e că aceste neajunsuri sunt așa de puțin la număr.”

După aceste aprecieri, autorul corespondenței dă amănunte detaliate asupra planului manevrei, dezvoltării operațiilor și altele, terminând astfel:

„Impresiunea generală a manevrelor e, fără nici o disensiune, foarte satisfăcătoare. Artileria, arma de elită și de cea mai mare importanță, a manevrat la perfecțiune. Se vedea că dispune de un personal foarte bine pregătit.

„Cavaleriștii sunt buni călăreți și bine instruiți.

„Infanteria abia dacă poate să se compare cu artileria și cavaleria; din punctul de vedere fizic infanteriștii români stau mult mai prejos decât cei bulgari, dar sunt vânoși și cu o sănătoasă conformațiune care le permite să suporte destulă oboseală. Greutatea întregului echipament în timpul manevrelor a fost de 37 kgr., iar în timpul de război ajunge până la 46 kilograme.

„Sistemul atacului în grupe mici, pus pentru prima oară în practică de japozezi, nu este încă introdus în armata română, pe când de câțiva ani încoace bulgarii îl aplică în armata lor.

„În timp de război mulți ofițeri trebuiesc să fie luați din rezervă, însă acești ofițeri, în multe privinți, abia de sunt stăpâni pe perfecționările artei moderne de luptă.

Întrebuințarea aeroplanelor, baloanelor captive, telegrafiei fără fir și transporturi cu automobile, iată o pregătire suficientă a armatei române pentru utilizarea noilor invențiuni în caz de război.”

Cronică externă.

Politica externă a Serbiei. În ședința de Luni a Scurpenei la încheierea discuțiunii generale asupra bugetului, d. Milovanovici, ministrul de externe, a rostit un discurs în care a respins criticile deputaților cu privire la politica externă a Serbiei declarând: vom întâi să păstrăm intactă independența noastră ca stat și apoi să cooperăm cu celelalte părți ale națiunii la interesele comune și la progresele națiunii fără a neglija datoriile și considerațiunile de natură internațională. Urmand această cale, Serbia găsește puncte de contact și cu alte state balcanice care au aceleași interese ca și Serbia sau cari, legate fiind de problema independenței Balcanilor, trebuie să răspundă cu simpatie la orice apropiere balcanică sau la orice apărare peninsulei contra unei noi cuceriri străine. Din multe indicii rezultă că legăturile generale între statele balcanice sunt pe cale de a se îmbunătăți. Serbia a izbutit să înlătore numeroase neînțelegeri.

Politica Serbiei nu este legată de Rusia și tripla alianță precum i-s'a imputat și încă și mai puțin nu poate fi legată de Austro-Ungaria și de tripla alianță. Aceste două grupări au probleme mai importante de urmărit decât problema balcanică și cu consecință nu caută să aibă de membri statele balcanice. Ele determină atitudinea lor după cum statele balcanice sunt sau nu apte să trăiască independent; se îndreaptă apoi după proveniențele ce statele balcanice le arată față de dănsese. Decât să se impună acestor grupări este preferabil pentru Serbia să le dea dovezi de hotărârea sa și de aptitudinile sale de a-și păstra independența și de a răspunde cerințelor unui stat modern, de a pune în armonie datoriile și ca națiune cu interesele comunității europene. Trebuie să lucrăm cu chibzuală fără a ne închipui că suntem sau putem deveni un centru de interese și grije europene pentru cari două tabere ar fi gata să-și verse sângele. Interesul ce ni-se poartă are limite dar este suficient pentru ca guvernele radicale să fi izbutit să lege necesitățile vitale ale Serbiei cu scopurile generale europene și de a înscrie chestia existenței noastre și a viitorului nostru în programele puterilor europene.

Raporturile de încredere între Serbia și puteri sunt bazate înainte de toate pe convențiunea noastră cu privire la dispozițiunile puterilor față de chestiunile existenței noastre naționale și ca stat iar compensațiunea noastră consistă în îndeplinirea datoriilor față de marea comunitate europeană, adică dând asigurări că vom fi un element sigur în echilibrul european în orientul mai apropiat și că vom răspunde cererilor civilizației.

Acesta este programul fundamental și ireductibil al politicii noastre externe. Privesc cu optimism viitorul nostru. Formula Balcanii popoarelor balcanice este adoptată ca o axionă de plu-

ralitatea puterilor europene cari nu au interese exclusive în Balcani. Ea este adoptată de puterile Rusie ca încoronare a politicii sale seculare, ca cea mai bună garanție a marilor sale interese balcanice. Sunt convins că această formulă va învinge și că va fi primită de puterile cari încă au de ținută tendințe speciale exclusive, căci această formulă împacă cel mai bine interesele just puse.

Încheind d. Milovanovici a spus: să ne punem de acord, noi, toate statele și popoarele balcanice, să fim solidari până la ultimele limite ale țintei noastre. Dacă vom putea isbuti, vom putea privi cu încredere viitorul căci astăzi situația pentru statele și popoarele balcanice e foarte grea și foarte critică, poate că viitorul nostru nu a fost încă odată într'o atât de mare măsură în mâinile noastre.

După acest discurs, primit cu vii aplauze, Scurpina a votat bugetul pe 1912 cu 76 voturi contra 55.

Războiul italo-turc.

O telegramă din Constantinopol confirmă știrea dată de noi, în numărul de Luni, că Rusia a renunțat la planul său de a sforța deschiderea Dardanelor. Acest insucces a fost provocat de atitudinea protivnică a puterilor cari susțin statul-quo în Balcani. Rusia a trebuit să retireze. Nu i-a reușit să pescuiască în apă tulbure. Astfel situația în Balcani a rămas aceeași.

Cu toate aste Rusia nu a abzis desincercarea de a câștiga terenuri dela Turcia în Asia-mică. Știrile de azi anunță înrăutățirea raporturilor diplomatice între cele două țări precum și concentrarea trupelor turcești din Asia-mică.

Se mai comunică și agitația ce domnește în Balcani, contra Turciei. Față de acest pericol Turcia pare a fi mai liniștită, bizuindu-se pe sprijinul puterilor, cari vor face totul pentru menținerea stării actuale în Balcani.

Chestia Dardanelor.

Din Constantinopol se anunță: În corcurile diplomatice de aici se afirmă că Rusia a luat dela ordinea zilei chestia Dardanelor.

Pentru deplina siguranță guvernul otoman continuă întărirea pozițiilor în litoralul Dardanelor.

Concentrarea trupelor din Asia-mică.

O știre din Londra relevă încordarea relațiilor între Rusia și Turcia, cauza este intenția de a câștiga terenuri în Asia-mică. Guvernul din Constantinopol a ordonat concentrarea corpului de armată din Asia-mică. Bărbați politici ai Turciei sunt viu consternați în urma atitudinii provocatoare a Rusiei.

Poarta în pericol.

Politia din Constantinopol a descoperit un complot anarhist care intenționa comiterea unui atentat contra dinastiei. În urma acestei descoperiri, Sultanul a ordonat, închiderea tuturor intrărilor în palat, lăsând numai două uși laterale, păzite și acestea de funcționari, cari lasă să intre numai persoane cunoscute.

De pe câmpul de război.

Ziarele franceze aduc amănunte despre ciocnirea de Duminecă, dată lângă Benghazi. Lupta a ținut de dimineața până'n zorii zilei de Luni. Epizodul cel mai sângeros a fost atacul pedestri-mei italiene contra conducerii turco-arabe.

Pierderile au fost mari în amândouă părțile.

INFORMAȚII.

ARAD, 14 Decembrie n. 1911.

— **Un monument lui Avram Iancu.** Din Sălcie-Prahova ni-se scrie:

„Din inițiativa dlui Al Bobescu, artist dramatic, se va ridica în țară un monument lui Avram Iancu. D. Bobescu a dat la noi o reprezentare teatrală, la care s'a încasat, cu concursul „Ligei Culturale”, suma de lei 500. dintre cari 300 sunt destinate pentru acest monument. D-sa va face un turneu prin toată țara cu piesa „Horia Crișan și Cloșca” pentru strângerea fondului necesar”.

— **Un epilog la măcelul din Mărgineni.** Cetim în „Gaz. Tr.”: Țăranul din Mărgineni, George Vlad, abia a scăpat cu viață din spitalul Brancovenesc din București, unde — după cum știm — fusese internat după măcelul dela Mărgineni ca să se cureze de urmele gloanțelor jandarmerești, și astăzi a fost adus înaintea tribunalului din Brașov, ca să-și ia răsplata, pentru că îndrăsnise să fie partea candidatului naționalist.

Nu a fost de ajuns, că puștile jandarmerești s'au descărcat în pieptul lui, nu a fost destul chin pe capul nefericitului durerile suferite și zvârcolirile din patul de suferințe, nu-i destul, că plumburile gloanțelor, a căror urme și acum se cunosc, l'au făcut din om neom — tribunalul sub președinția judeului Császár, cu toată pledoaria bazată a avocatului apărător Dr. T. Pop, i-a dictat o pedeapsă de 2 luni închisoare pentru opunere contra autorităților...

— **Unde ești Vernescule!** „Românul” de astăzi susține că fostul lui redactor, Vernescu, ar fi fost numai un simplu corector, ca Cehan al nostru. Secotind după serișele de astăzi ale „Românului” parcă ar fi adevărată această afirmație. Căci altcum cum s'ar fi publicat în „Românul” cogeamite frâze ale late ca ale ilustrului Marseu, care, se vede, și-a împrumutat și bruma de bun simț ce va mai fi avut v'odată. Nici tu ortografie, nici tu sintaxă, nici tu gramatică, în scâncetele stilistice ale acestui creditor păgubit.

Ah, unde ești Vernescule să perii ce dau oamenii aceștia la tipar?! Pentru ce nu te întorești să-ți faci mai departe meseria. Cetitorii „Românului” te așteaptă.

P. S. Judecând după iscălitura publicată în „Românul” odată Iuliu și odată Iustin Marseu, ne-ar veni să credem ca v'ar un redactor nou al „Românului”, care are marele avantaj de a nu l'cunoaște bine pe ilustrul creditor, l'a alestuit debuturile ziaristice — în vederea unei prietenii recunoscătoare. Si în cazul acesta, reînnoșterea lui Vernescu se impune ca o necesitate imperioasă.

— **Merite patriotice răsplătite cu sur.** Cetim în zărele ungurești că, în comitatul Hunedoarii, învățătorul *Dégyány Agoston* (Augustin Degan?) și învățătoarea *Krisztina Maria* (Mărioara Cristea?) și-au câștigat mari merite „pe terenul maghiarizării”, pentru cari merite au fost răsplătiți cu câte 50 de coroane de societatea ungurească „Fizesep T.” Aflăm, tot din zărele ungurești, că numita societate răsplătește numai pe învățătorii și învățătoarele cari se străduiesc în direcția arătată, prin ținuturile locuite de „naționalități”. Într'adevăr comitatul Hunedoarii e poate ținutul cel mai compact împopulat de „naționaliști” și începem să înțelegem din ce în ce mai mult pentru ce țărani noștri și-au corect atât demult scrisul și

limba, încât să ne fi putut da monstruoșitatea de scrisoare ce-am publicat zilele trecute în fruntea zărilor nostru. Azi lanțurile selăviei noastre politice și culturale sunt făurite din argint, ca rușinea lor să strălucească cu atât mai departe....

— **Un nou sprijinitor al „autorizatului”.** În numărul din urmă al zărilor „Timpul” din Iași citim următoarele rânduri:

„În urma echivochității și-a atitudinii necorecte a „Tribunei” de a lovi în partidul național român, astfel slăbindu-l, suntem datori a desaproba și-a infiera uneltirile pătimașe ale „Tribunei”.

Noi nu putem recunoaște șubțimăria unei grupări disidente, ei singur partidul național român din Transilvania și Ungaria, — e acel care reprezintă sufletul, viața și aspirațiunile poporului român, și după el mergem.

Dacă în adevăr sunt oameni patrioți în jurul „Tribunei”, locul lor de cinste e în mijlocul comitetului partidului național român, iar nu alături de trădătorii de neam”.

„Directorul” acestui zări este d. Tică Cehan, fostul... corector al zărilor nostru, care s'a dovedit incapabil de-a împlini chiar și această slujbă modestă.

Face carieră d. Tică... Din corector — director și ca mânc... „fruntaș”...

Viitorul neamului românesc este asigurat.

— **Eminescu în franțuzește.** Primit următoarele rânduri:

Onorată Redacție.

„Tribuna” duce destule polemice de tot felul, ca să nu-i mai încure și eu coloanele cu răspunsuri la răspunsuri.

Mi-ar fi ușor să-i spun dlui Corbu că sunt mai bătrân, mai francez ca dânsul, că îndepărtarea mea de țara lui Racine nu este așa de mare precum crede, deoarece și „Tribuna” știe că-mi trimite serviciul zărilor câte trei-patru luni în fiecare an în Franța, etc. Însă, dacă sunt gata la orice discuție literară, eu din principiu nu mă las în polemice personale: insulte se pot aduce ori și cui prea lesne.

Susțin încă odată că, îndreptând cum a făcut d. Corbu versurile:

- 1) Qu'un nuage de corbeaux;
- 2) Que la tempête élate, que d'un souffle puissant;
- 3) Qu'est-ce, pour lui, ce que le ciel donne;
- 4) Et sur nos terres elle s'établit;
- 5) Sors de ta tombe;
- 6) Que change gardien te soit propice;

a îndreptat de geaba și chiar a îndreptat greșit — tocmai din punctul de vedere al lui Racine, care nu era încă obișnuit să socotească metrul prosodie numai cu urechia, a la moderne, așa că nici fi scris:

Et sur nos terres elle s'établit
părăndu-i-se că a scris un vers de opt silabe (Doina).

Acuma, dacă nu mă erede d. Corbul, să pot țesea cu un arcopag de critici și de poezi francezi.

I-am arătat politicoș și obiectiv ceace greșeli sunt, — de sau fără de tipar. De pretențiile Domneului sau ale mele aici nici nu încap vorbe.

Cu deosebită stimă, Onorată Redacție, al Dvoastră devotat **Marcel Montandon.**

— **Conducători harnici — comună harnică.** Din Obad (comitatul Timișului) ni-se scrie:

În 11 l. c. s'a ținut în comuna noastră *Obad* alegerea reprezentanței comunale. Noi suntem amestecați cu nemți, cari încă de mult și din diferite părți — aflând teren priincios pentru ei — s'au așezat în comuna noastră și folosindu-se de slăbiciunea bătrânilor noștri au cumpărat pământ și s'au înstăpânit pe conducerea comunei astfel încât au devenit o adevărată plagă pe comuna noastră.

Acoste venituri au știut să se organizeze astfel, încât deși sunt cu ceva mai puțini decât noi, aproape la toate alegerile comunale ne-au învins.

Și la alegerea de astădată s'au folosit nemții de toate mijloacele, ducând o luptă desperată ca să aleagă reprezentanți iarăși din sinul lor și astfel să pună pentru totdeauna stăpânire pe comună, iar Românul să fie robul lor.

Având însă de astădată în fruntea noastră pe de toți iubitul și harnicul nostru preot d. *George Ionescu*, sub a cărui conducere s'a ținut alegerea, la sfatul și stăruințele dlui preot toți Românii s'au grupat pe lângă candidații români și astfel a ieșit din urnă lista românească. Toți candidații români au fost aleși — spre bucuria tuturor Românilor din comună, cari acum răsuflă mai ușor și mulțumesc lui Dumnezeu că le-a trimis un păstor harnic, care se îngrijește de soarta lor, ca și premergătorul său fostul preot de pie memorie Paul Iancu, prin a cărui harnicie s'au făcut lucruri frumoase în comuna noastră.

Simțim cu toții o îndoită bucurie că actualul nostru preot calcă pe urmele antecesorului său și astfel vom da înainte și comuna noastră va înflori.

Ziua de 11 Decembrie e o zi însoțită pentru comuna noastră, căci prin alegerea săvârșită s'a dat dovadă că dacă avem conducători harnici și luptăm în unire — putem face lucruri mari și frumoase.

Eșind noi învingători, am dat nemților să înțeleagă că și noi trăim și nu ne lăsăm dripiți de dușmanii noștri iar nemții vor pierde pofta de a mai lua lupta cu noi și a ne subjugă, căci au plecat dela casa comună ca opăriți, cu anarul în suflet.

Intre cei aleși ca reprezentanți comunali cu majoritate zdrobitoare față de lista nemțească au fost Români: d. preot *George Ionescu*, *Efta Soj-dean*, *George Ianoșel*, *Iosif Crișan* și *Filip Soj-dean*.

Să trăiască aleșii dimpreună cu bravii alegători români, cari s'au purtat voinicește.

Un alegător.

— **Dela Români din America.** „Unirea” din America scrie următoarele: Mica colonie românească din New-York, care se compune în mare parte din membrii societății „Avram Iancu” după cum suntem înștiințați se bucură de o bună reputație în acest oraș.

În zilele trecute societatea „Avram Iancu” din New-York, a avut o petrecere cu dans și cum în New-York lumea națională e foarte împestrată cu multe neamuri, Români alestuieste un număr foarte mic între acel furnicar al uriașului oraș. La această petrecere a luat parte și un număr frumos de străini, între cari și d. și dna *Crowell*. D. *Crowell* e fiul unui admiral american. A participat la această petrecere și directorul, casierul și secretarul dela cafeneaua franceză „*Martin*” și alți amployați toți francezi, cari s'au simțit foarte bine între Români. Intre altele s'a discutat despre felul priencos cum e primită cultura și limba franceză în România și simpatia de rasă ce există între Români și Francezi. Președintele societății „Avram Iancu” d. *Ambrosie Neder* s'a întreținut mai mult timp cu oaspeții străini.

Societatea franceză din loc, a invitat oficioș societatea „Avram Iancu” de a participa la balul ce-l va aranja pe viitor.

— **Atentat împotriva unui consul.** Luni noaptea, un îndrăzneț atentat s'a săvârșit asupra dlui *Jean Staub*, mare comerciant din strada *Decabal* și consulul Elveției la București.

Îndrăznețul atentat a fost săvârșit în următoarele împrejurări:

D. *Staub*, a concediat din serviciul său, pe un servitor, *Dumitru Romanescu*, care săvârșise oarecari incorectitudini.

Acesta, pentru a se răbuna, a pus la cale un atentat.

După ce d. *Staub* a plecat dela magazin, Romanescu i-a eșit înainte și cu o bardă i-a dat două puternice lovituri în ceafă și d'asupra ochiului drept. D. *Staub*, în urma loviturilor primite, a căzut la pământ aproape în nesimțire. Atentatorul, s'a plecat asupra dânsului pentru a-l jefui, însă, simțind că a fost observat de un trecător, a dispărut. D. *Staub* a fost dus cu o trăsura la domiciliul său, unde un medic chemat în gra-

bă, a constatat că d. Staub este în afară de ori ce pericol.

Rănilor pecari le-a căpătat în urma celor două lovitură de bardă nu sunt grave.

Criminalul a fost arestat în timpul nopții. El este fiul unui camerier dela circ. 16.

La interogatoriul ce i-s'a luat a declarat că a avut intențiunea să omoare pe d. Staub și să-l jefuiască, deoarece știa că poartă cu dânsul în permanență o sumă însemnată de bani. Ancheta a fost făcută de d. Pop și Dumitrescu, inspec-tori. Criminalul este în vârstă de 15 ani.

— **Sas bestial.** Din Boian ni-se scrie: Săptămăna trecută s'a întâmplat în comuna noastră un fapt păcătos, care a pricinuit mare uimire între Români. Sașii cei atât de lăudați și de făloși au arătat că sunt mai scăziți întru cele morale decât Români noștri huliți. Anume, un flăcău sas de vr'o 18 ani, Martin Weber al Tepului, a vrut să necinstească pe nepoata lui de vâr primar, pe Marichen Schmiedt, care abia a implinit vârsta de 7 ani. La strigătele fetiței animalul acela cu chip de om a fost împiedecat dela săvârșirea crimei. Pedepșa judecătorească o să-l ajungă însă în curând.

— **Episcop sârbesc în Budapesta.** În șapte ale lunii s'a ținut sinodul episcopesc al Sârbilor. Cu acest prilej s'au ales trei dintre membri ai clerului superior sârbesc, spre a fi prezentați Maj. Sale, ca vrednici de numit Maj. Sa va decide, care dintre acești trei va fi episcopul Budapestei. Au fost aleși: Dr. Gheorghe Zubkovits, Gheorghe Viditzky și Ilarion Zeremsky, arhimandriți.

— **La Reuniunea meseriașilor români din Sibiu** au fost primiți următorii membri ordinari: Carol Suci (originar din Oena Sibiuului), Constantin Platoș (orig. din Aiorman-Tulcea, Rom.), sodali eroitori; Demetriu Curteanu (orig. din Săliște), Dem. Bozdog (orig. din Apoldul inf.), sodali pantofari; Aron Telea (orig. din Vorumloc, cu 3 gimnaz.), Const. Brașoveanu (orig. din Sibiu), sodali lăcătuși de mașini; Dem. Lupăș (orig. din Săliște), sodal blănar; Ioan Bucea (orig. din Cisnădia), sodal cumpănar; Alexandru Șortoc (orig. din Hălmașul mare), sodal pielar; Ioan Varadi (orig. din Sibiu), George Schiopu (orig. din Lanerăm), sodali zidari și Vasile Chita (orig. din Scorafola), calfă de prăvălie. Intre membrii ajutători au binevoit a se scrie: frații Dr. Alexandru și Aurel Dobrescu, medici; Dr. Lucian Balint, candidat de avocat.

— **O nouă religione.** În zilele noastre de irreligiune și chiar în orașul unde stăpânește mai puternic libera-cugetare, — la Paris, — s'a putut descoperi o nouă religione. Ea se chiamă Bahaisme și e o continuare a religiunii persane pe care a propovădui odată profetul Bab. Plină de resemnarea vechilor religiuni ale Asiei, ea n'aduce nimic nou și interesant decât folul cum se răspândește și cum cucerește spiritele.

— **Viața lunei.** S'a luat în serios de revistele franceze socotelile pe cari le-a făcut domnul Appy într'o carte publicată de curând. El crede că viața lunei e fixată la 34.000 ani. Această vârstă ar trebui să aibă 4 perioade de câte 5.250 ani. Noi am trăi, prin urmare, în cea de a treia perioadă.

— **„Etnografia astrală.”** S'a făcut de către Albert Jouhet o „Etnografie astrală” a raselor și religiunilor. În antichitate Atenienii au avut ca influențe astrale pe Mercur și Apolon; Spartanii pe Marte și Saturn; Romanii pe Marte, Saturn și Apolon. În timpurile moderne, Francezii au pe Mercur și pe Marte în viața spirituală, pe Marte și pe Apolon în cea materială; Englezii pe Marte, Diana și Jupiter; Germanii pe Diana, Saturn și Mercur; Italianii pe Venus, pe Mercur

Saturnian și pe Apolon mercurian cum și pe Jupiter.

— **Pentru ziua numelui.** D. Dr. Nicolae Ittu, medic în Sibiu, răscumpărând felicitările din prilejul onomastice sale, a dăruit 10 cor. la „Dăruirile de Crăciun pentru săracii noștri”, iar 10 cor. la fondul Episcopul Nicolae Popea pentru masa învătăceilor meseriași al „Reuniunii sodalilor români din Sibiu”. Pentru prinos aduce calde mulțămite, în numele comitetului Vic. Tordășianu, prezid.

— **Fondul cultural din Blaj.** „Unirea” scrie următoarele: Încheindu-se socoteala fondului cultural arhidiecezan pe 1910 credem a fi de interes să publicăm câteva date.

În urma apelului lansat de comisia emisă pentru adunarea fondurilor de lipsă pentru ajutorarea instituțiilor culturale arhidiecezane, au intrat în 1910 oferte în obligațiuni de 247.906.— cor. acțiuni de a băncilor s'au dăruit în valoare de 6820.— cor., iar în bani gata 283.227.68 cor.

După ofertele în obligațiuni s'au plătit camete 5164.95, din cuponii acțiunilor s'au încasat 206.06, după capitalele depuse s'au primit interese 1508.62, total 6875.63 cor., iar din ofertele obligațiunilor s'au schimbat în bani 19063.50 cor.

Din încasările anului 1910 s'au dat la două școli 313.13 cor.

La sfârșitul anului 1910 situația fondului cultural era de 292.466.10 cor. anume: Capitale oferite 228842.50 cor., depunere 53933.77 cor., acții de bănci 7320.— cor., bani gata 1377.— interese neplătite 982.30 cor.

Ar fi tare de dorit ca cei ce au subscris obligații la acest fond cu o menire atât de frumoasă să înceapă a le răscumpăra de tot sau în parte, dar la tot cazul să plătească cametele după capitalurile oferite, fiindcă toată puterea fondului stă în solvirea regulată a cametelor, cari în parte mare sunt exoperate deja școlilor strămtorate. Dacă cametele nu vor intra la termen, ajutorarea instituțiilor culturale va trebui să încete, ceea ce ar fi o notă tristă pentru chipul cum ne putem noi entusiasma.

— **La fondul casei împreunate cu hală de vânzare a „Societății meseriașilor români din Blaj”** au intrat următoarele contribuiri benevole: Ioan Maior, director de moșie Blaj 5 cor.; Vasile Oltean, privat Blaj 3 cor.; Daniil Muntean, notar în pensiune Uioara, Ioaniță Brad din prilejul sfintirii într'u preot câte 2 cor.; Valer Jozan învățător la școala de ucenici, Mihail Șerban prof., Sim. Gocan prof., Flaviu Domaș prof., Nicolae F. Negruțiu, prof. toți din Blaj; I. Hodărniș preot Pata, George Popovici canonic Lugoj, Vasile Podoabă Cluj, George Mesesan preot Lupu, Dr. Emil Pop avocat Aiud, câte 1 cor.

— **Catastrofa aviatică.** Din Paris se comunică Tânărul ofițer al secției de aviație a armatei, sublocotenentul Lautheume s'a prăbușit la Melun dela o înălțime de 50 metrii, rămânând mort pe loc. Imprejurările între cari s'a întâmplat catastrofa sunt următoarele: Sublocotenentul telegrafase cu o zi înainte cumnului și surorilor sale să-l aștepte pe câmpul dela Melun unde va sosi cu aeroplanul. A doua zi dimineața a și pornit'o în tovărășia a încă doi aviatori, cari propuseseră o întrecere, Sublocotenentul a ajuns cel dintâi la Melun. Plana deasupra câmpului, cântându-și cumnatul și surorile, pe cari văzându-le a început să scoabă. La o înălțime de 50 metrii însă motorul a încetat de a mai funcționa și astfel aero-

planul s'a prăbușit chiar înaintea celor ce-l așteptau, îngropând sub corpul său pe aviator.

Își poate închipui fiecare durerea surorilor, văzându-și fratele încă o victimă a aviației — mort înaintea lor.

Cu mult în urmă au sosit și ceilalți doi tovarăși, cari aflând cele întâmplate au sărutat plângând fruntea rece a camaradului.

— **Giuvaericalele dinastiei portugheze la licitație.** Guvernul din Lisabona aduce în vânzare giuvaericalele fostei familii domnitoare din Portugalia. Sunt toate bogățiile lăsate de familia regală în palatul său, deunde au fost izgoniți. Au mare valoare colierele și cele două lazi de briliante smaralde și zafire, pe cari pe vremuri le trimiteau provinciile Portugaliei în loc de dare. Față de licitație se constată un mare interes în întreaga țară.

— **„Humanité” despre exregele Manuel.** Ziarul parisiens „Humanité” publică o serie de articole în cari se ocupă cu regele Manuel și cu dominația lui scurtă. Ajungând la timpul revoluției portugheze, care a pus sfârșit domniei ziarul aduce unele desvăliri interesante despre încercările regelui de a înfringe curentul pornit. Astfel spune, pe baza scrisorilor particulare și actelor diplomatice, că regele Manuel a cerut în primul rând ajutorul Spaniei contra revoluționarilor.

Refuzându-i-se ajutorul Manuel s'a adresat Germaniei. A promis că va lua în căsătorie pe vre-o fată a împăratului Wilhelm, ori că va concede provincia cea mai bogată a Portugaliei, Angolna, pe seama Germaniei, dacă Germania i-ar trimite ajutorul cerut.

Urmasii negocierile între Lisabona și Berlin, când revoluționarii au proclamat republica, și au alungat pe rege. Germania a întârziat cu răspunsul...

— **Teatrele literare.** Când lumea se plânge la Paris delipsa unui „teatru literar”, Berliniezii dobândesc unul.

Teatrele literare au descop să reprezinte piesele nu în vederea succesului lor scenic, ci pentru valoarea lor pur literară. Așa vom vedea reprezentarea multor piese uitate. E interesant însă să știm dacă n'o să fie nevoie și de un public special pentru asemenea teatru special și cu așa piese speciale.

— **Chestiunea limbilor clasice** e o afacere, care n'a plictisit încă spiritul, atât de variabil, al Francezilor. Lumea se ocupă acum acolo cu acelaș interes care se desbătuse problema la început.

În definitiv, latineasca nu mai e considerată ca un idiom, ci mai mult ca un remediu pe care unii îl socotesc ca periculos, în timp ce alții îl preconizează ca eficace.

x Cei ce doresc să-și comande haine în Cluj, în preț ieftin și croială modernă să se adreseze eroiteriei Katz și Mendel, Piața regelui Mathia, care stă la dispoziția On. Public cu bogat asortiment în haine de bărbați și copii.

Loc deschis.*)

În chestie personală

Creditorul păgubit, eri Iuliu astăzi Justin (mară bine ar fi Tânase) răspunde în numărul de azi al „Românului” șirelor mele de alaltăieri prin cari, spune, am „încecat” a'l insulta, până nu retrac-tează ofensa adresată prietenului său Al. S. Verneseu.

D. Marșeu, care nu știe românește se vede că

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta Redacția nu primește răspunderea.

Rétay și Benedek

intreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, aurire și decorare de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 59. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare, amvoane, presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

eu m'a înțeles. Eu n'am cerut să retracteze ofensa adresată dlui Vernescu, prietenul său, nu al meu, căci eu nu i-am dat domnului Vernescu bani împrumut, ba pot spune că în viața mea nici n'am vorbit cu domnul Vernescu. Nu m'am făcut prin urmare avocatul domnului Vernescu, cel mult am protestat împotriva atentatului săvârșit de d. Marșeu, la bunele cuviințe dintre oameni culti, atentat pe care nu e iertat să-l săvârșească un om așa de ilustru ca domnia sa, care, mă rog, e și membru în comitet, om cu pretenția de a conduce un neam.

La asta dânsul spune cu emfază: Nu retractez nimic! — Foarte bine. Nici eu nu retractez nimic.

Dar d. Iustin, grăbește a-și lua singur satisfacție. Eu nu pot fi ofensat și nu pot ofensa, spune despre mine. Se constituie în secundanți și în juriu de onoare și — mă discualifică.

Acum să stabilim încă odată morală afacerii. Nu sunt un om căruia îi plac pozele de cavalerism. Stau aci la ziar, în bătaia cea mai cumplită a loviturilor venite dela toți și pentru toți. Mă apăr, primesc și dau răni, în luptă cu adversarii cinstiți. Dar cum să te aperi împotriva atacurilor mișelești?

Lată-l pe acest domn Dr. Iuliu Marșeu. I-a adresat, pe cum ați văzut, dlui Vernescu, prietenul de ieri al d-sale, cu care un an de zile a făcut la chefură, niște acuze pe care un om de bun simț ce se respectă nu le aduce într-o discuție publică. Că i-a dat bani împrumut până la prima, că i-a împrumutat haine cu cari să apară în societate, că a plătit pentru dânsul 20 de coroane la chelnerul Gábor etc. Cine a mai venit vre-odată cu astfel de lucruri în publicitate? În anul acesta nenorocit diapazonul discuțiilor în presă a fost destul de scăzut, dar la aceasta înjosire numai nivelul intelectual al domnului Marșeu, a putut să-l coboare. N'as fi avut poate totuși de zis nimic, ori cel mult aș fi desaprobat aceasta escapadă a dlui Marșeu, dacă d-sa nu-și închieia „articolul” în următorul mod foarte original.

Și ca să isprăvesc eu dta în felul „Tribunei”:

Ești un — bocu!

Ce însemna acest atac nevrednic din senin, la adresa mea? Că și mie mi-a dat d. Marșeu bani împrumut și nu i-am plătit, că și mie mi-a dat haine împrumut, că și eu sunt dator pe la chelneri, că a plătit și pentru mine lui Gábor ori altuia. Nu-i așa?

I-am răspuns în indignarea mea legitimă, împotriva acestui incalificabil atac, așa fel ca să-l silesc ori să retracteze o calomnie, pe care poate

în felul său de stilist indemnatec a săvârșit-o și fără de voie, ori să-și tragă consecințele dacă este omul care a înțeles în felul acesta să insulte.

Pentru că eu nu-i datorez dlui Marșeu nimic, nici în ordin material nici moral. Nu mi-a dat nici haine împrumut, n'a plătit nici la chelneri bani pentru mine.

D. Marșeu ce-i drept m'a apărut în mai multe procese de presă, — mi-a fost și secundant anul trecut în afacerea mea cu d. Vaida, Vlad și Bontescu când mă ținea încă de calificat, dar atât eu cât și „Tribuna” i-a fost pentru toate acestea larg recunoscătoare. Acele apărări, și laudele și mulțumitele ce i-le-am adus pentru ele, sunt unicul capital moral, cu care modestul avocat, își eucerise un loc până și în comitetul național, laude pecari mi-le-au imputat și mi-le impută și azi prietenii, cari au avut neapărata decepție, cunoscându-l. În ordin material apoi au fost chiar bine remunerate, ostenețele domnului avocat, care a încasat dela „Tribuna” peste 4000 de coroane, în diferite cheltuieli de procese. Nu știu dar la ce face aluzie d. Marșeu când spune că n'am făcut vinovat de cele cuprinse sub Nr. 2 a faimoselor sale puncte, cari sună așa:

2. E luera cinstit să insulti, să calomniezi și să mințesti despre binefăcătorul d-tale?

Nu e cinstit de sigur, dar tot atât de necinstit e să calomnieze, să insulte ori să mințosească „binefăcătorul” despre cel căruia pretinde că-a făcut bine. D. Marșeu nu mi poate aduce proba că eu l-as fi calomniat, insultat ori aș fi mințit despre dânsul.

M'am ținut dator să dau aceste explicații, nu atât pentru d. Marșeu, căruia, nu-i datorez nici cu acestea, mai ales după cele întâmplate, ci pentru cetitori, căci n'as dori să apar ea un fel de provocător de rînd, care uzează de aceste mijloace în viața publică. Nu, cel ce suferă mai mult în asemenea cazuri sunt tot eu, oricâtă dreptate și justificare morală ar fi în o asemenea satisfacție. D. Marșeu, își încheie ieșirea sa tragi-comică de azi cu o amenințare, că mi va arăta el. Parcă am mai auzit vorbe de astea. Să poftescă, să mi arate. De doi ani de zile e organizată o adevărată bandă, care umblă după „date” după „dovezi” contra mea. Imi scotocește trecutul, imi caută creditorii, pe cari îi voi fi avut și eu, ca mulți alții, dar până acum n'au putut da decât de urmele cinstei mele, căci tot ce am fost dator cuiva am plătit. De aceste dovezi, crede d. Marșeu, potrivit mentalității sale, că poate să aducă împotriva mea. Il aștept. Pentru banditisme și mișelii — am mâ-nile deslegate.

Arad, 14 Decembrie 1911.

Sever Bocu.

BIBLIOGRAFII.

A apărut:

Bibl. Flacăra Nr. 1.

Furiile amorului. Amintirile princesei Elena de Racovitza a 90 fil. + 5 fil porto.

Revista „Flacăra” Nr. 6 a 10 fil. + 5 fil. porto.

„Plagiatul Poporației”, o calomnie „more indo-daico”, sau cum lucrează cahalul în contra „goimilor”, după Talmud, Anexă la „Jidani în presă” de A. C. Cuza, profesor universitar. Vălonii de munte, tipografia „Neamului Românesc”. Preț: 1 leu.

Calendare block de părete și masă (stil vechiu și nou) a cor. 1.— 1.50 și 2.— + 20 fil. porto.

Ilustrate de Crăciun și Anul nou buc. 6, 10, 14 și 20 fil.

Leo Tolstoi

„RĂSBOI ȘI PACE”

Volumul I de 280 pagini, costă 1 cor. 50 fil. + 20 fil. porto. De vânzare la „Librăria Tribuna”.

Volumul II este sub tipar.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu. „Tribuna” institut tipografic, Nichin și cons.

Se caută

un substituit de notar

pentru o comună. Reflectanții cu cvalificare legală să se adreseze imediat lui Nicolae Todor, v-notar în Orlát (Szebenmegye).

ANUNȚ.

În cancelaria notarială din Feneș, (u. p. Zalatna) află aplicare 2 tineri versați în afacerile notariale pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Feneș, (u. p. Zalatna) la 7 Decembre 1911.

Traian Radu, notar cerc.

Leon Tolstol.

175

RĂSBOIU ȘI PACE

ROMAN.

Trad. de A. C. Corbul.

(Urmare).

Contele Ilia, în caftanul său de voevod din epoca Ecaterinei II, își lingea buzele de plăcere și-l împingea pe Pierre cu cotul. Dar Pierre avu și el gustul să ia cuvântul. El deschise deja gura, când un senator strîb, cu chipul inteligent și iiritat, îl întrerupse pe contele Bezukhow.

— Imi închipuiesc, domnilor, spuse el încet dar lămurit, cu obișnuința ce o avea de a dirija desbaterile, că noi n'am fost chemați aici pentru a discuta asupra avantajilor respective ale conseripțiunei sau ale miliției; suntem aici pentru a răspunde la manifestul cu care ne-a onorat împăratul. Cât despre a judeca, care e mai bună, conseripțiunea sau miliția, să lăsăm aceasta autorităților mai înalte.

Pierre găsi bun prilej acesta de a-și răsufla emoțiunea. El era supărat pe senatorul care aducea în aceste desbateri atâta moliciune și îngustime.

— Iertați-mă Excelența Voastră, îi spuse el în limba oficial, cu toate că-l cunoștea destul de aproape. Nu sunt nici eu de părerea acestui domn pe care nu m cinstea să-l cunosc, dar eu cred că nobleța a fost bemată aici ca să-și exprime simpatia și entuziasmul ei, precum și pentru a discuta măsurile ce trebuiesc luate întru mântuirea patriei. Sunt sigur chiar, urmă l încălzindu-se, că împăratul ar fi nemulțumit dacă

nu ar găsi în noi decât niște stăpânitori de moșiei, pe cari să-i dăm drept carne de tun, și dacă n'ar găsi în noi și niște sftnici.

Mai multe persoane, judecând că Pierre vorbea cu prea mare libertate, și văzând zîmbetul disprețuitor al senatorului, se îndepărtară numai decât. Numai contele Ilie Rostow era mulțumit de Pierre, după cum fusese mulțumit și de cuvântările marinarului și ale senatorului; căci pentru dânsul, toate discursurile pe cari la auzea, cel din urmă îi părea mai bun.

— Eu cred, urmă Pierre, că înainte de a disenta aceste chestiuni, noi trebuie să întrebăm pe împărat, noi trebuie să rugăm respectuos pe Majestatea Sa de a ne informa asupra efectivului și asupra situațiunei armatei noastre.

Mai înainte ca Pierre să-și fi sfârșit cuvântarea, toată lumea îl dojeni, dar cel mai vehement dintre adversarii săi, fu un oare-care Adriakin, un jucător de boston, care până atunci se arătase în totdeauna foarte cum se cade față de dânsul.

— Mai întâi de toate, noi n'avem dreptul să cerem informațiuni împăratului, și chiar dacă nobleța rusă ar avea acest drept, împăratul este liber să nu ne răspundă.

Un alt reprezentant al nobleței, un om ca de vre-o patruzeci de ani, pe care Pierre îl văzuse de multe ori în mijlocul cântărețelor țigance și care avea reputația de a nu fi cinstit la joc, luă și el cuvântul.

— Și avem noi oare vremea să discutăm? La lucru! Inamicul a năvălit în Rusia ca să profaneze mormintele strămoșilor noștri și ca să ne ia femeile și copii.

El se izbi cu pumnul în piept.

— Vom merge toți pentru tătutul țar! strigă el holbându-și ochii injectați de sânge.

Vocj aprobătoare se ridicară de pretutindeni.

— Noi suntem ruși, și nu vom cruța sângele întru apărarea religiei, a tronului și a patriei. Și dacă suntem niște adevărați fii ai patriei, să lăsăm la o parte visurile, să arătăm Europei cum se ridică Rușii ca să-și apere țara.

Pierre vru să răspundă, dar nimeni nu-l lăsa să vorbească. El ar fi dorit să spună că nu era de fel împotriva sacrificiilor, dar că ar fi bine să se cunoască rostul lucrurilor. Mai multe glasuri se ridicară, vorbind laolaltă. Nici contele Ilia nu avea vreme să-i aprobe pe toți.

Lumea se întorcea dela Pierre, îl respingea, nu că ar fi fost nemulțumită de cuvintele lui, ci fiindcă mulțimea simte în totdeauna nevoia să iubească pe unul și să urască pe celălalt.

În momentul acela intră contele Rostopsin, în uniformă de general, cu bustul încins cu o panglică lată. El făcu câțiva pași zoriți și zise:

— Împăratul va sosi numai decât. Cred că în situațiunea noastră nu avem nimic de discutat. Împăratul a binevoit să ne cunoască, pe noi și pe negustorime — el arată sala de alături — dela ei vor veni milioanele; iar noi trebuie să furnizăm milițiile și să făgăduim că nu ne vom cruța viața. Asta e cea mai mică datorie a noastră.

Demnitarii cei mari, cari sedeau în jurul mesei, se consultară. Nu se auzeau decât glasuri de moșnegi, rostind „Consimt!” sau „Sunt de părerea d-tale!”

În sfârșit i-se zise secretarului să însemne hotărîrea nobleței din Moscova, după care moscoviții, ca și nobilii din Smolensk, dădeau guvernului zece servi la miie echipați gata.

— Împăratul! Împăratul! se auzi deodată.

(Va urma).

REISZ MIKSA FABRICĂ DE MOBILE

in

BÉKÉSCSABA — NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.

(Lângă »Apollo«.)

Morun

pește sărat, in felii.
S O M N

mare în felii, precum și SOMN mic.
ȘTIUCĂ, DEVERICA mare, DE-
VERICA mic, CIORTAN.

Au sosit la 8 Dec. un vagon din soiurile
de mai sus, pește sărat pe care am în-
ceput să-l desfac.

TARANKA

sărat, foarte frumos, per bute ori 100 kg.
à 70 cor. — Trimitem și la parti-
culari fie prin postă fie ca marfă.

PETROVITS și PANTITS

Versecz, (Fő-tér.)

Nicolae Hencilă

măsar de zidiri și mobile

Déva Str. Vasut No 18. (Casa proprie.)

Aduce cu stîmă la cunoștință on. public din
loc și provincie, că și-a provăzut și mărit atel-
ierul de măsurit cu puteri de muncă corespun-
zătoare cerințelor de azi.

Primește tofelu de lucrări pentru zidiri și
mobile, precum și reparări cu prețuri convenabile
și pelângă serviciu prompt și conștientos.

Mare magazin de tot felul de mobile pregătite
din materialul cel mai excelent uscat dela cele
mai simple până la cele mai luxoase.

Blănării !!!

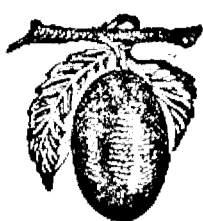
precum: boauri (muff)
tocuri de picioare, —
Jachete, după croiu
englez și francez, ber-
letuieli cu lână, etc.
Reparări și transfor-
mări bune și ieftine
se pot câștiga la

Nicolae Gruția,

blănar

Temesvár - Josefstadt,

Munyadi-ut 9.

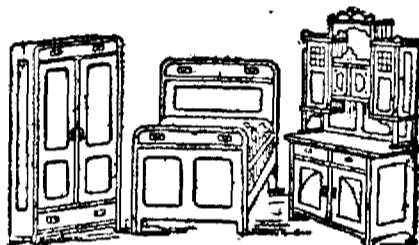
In atenția domicultiilor!

Ofer altoi de pruni bosniaci ca
»Balkanska Carica« (Regina bal-
canului) și »Kraljica Bosne« (Re-
gina Bosniei). — Altoiul de 2-3
ani cu coroană admirabilă e cel
mai bun din diferitele soiuri de
pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și
foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August,
când se poate folosi ca desert, pentru uscat, la fa-
bricarea țuicei și a sligovitului. — Prunii mei nu
sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca
de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade
frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost
premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din par-
tea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din
Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu me-
dalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900
cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară
din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu
medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Breška, Bosnia.

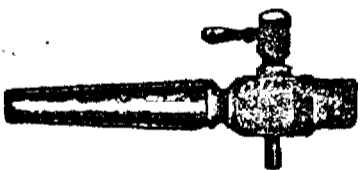
BAUMANN ARNOLD succesorul LÁHNI KÁROLY, fabricant de mobile. Alba-Iulia, Piața Szent István Nr. 11.

Recomandă mobile pregătite în atelierul
său din cel mai bun material, pentru
dormitoare, sufragerii, locuințe garson și
— birouri pe lângă prețuri ieftine. —

Johann Seibel

strungărie artistică aranjată pe puter
de mașini în
Brașov, Strada Lungă No 45.

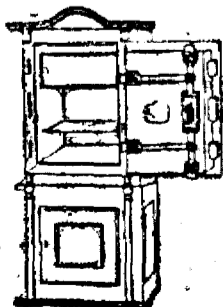
Pregătește și ține în depozit dopuri și pipe
pentru buți, de cea mai bună calitate, apoi
dacuri, bile și popice pentru biliard și po-
picărie precum și tofelul de picioare pentru
masă, pelângă prețurile cele mai moderate.
Celor ce cumpără a doua oară li-se dă rabat.
— Lucrări de ornament. —

Fabrica budapestană de casse de bani Gelléri și Schuller

BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul
orășenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de
honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

Efectuiază casse de
bani, libere contra
focului și spargerii-
lor, casse pancelate
pentru păstrarea do-
cumentelor.

Catalog gratuit și
franco.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul
de vii din Siria (Világos) Petru Benea, căci Va
trimitte numai vinuri bune, curate și pe lângă
prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi: Vin alb K — 68 litru.
Rizling — 70. Roșu — 94.

Vinuri din anul 1910: Carbenet alb
K — 90 litru. Șiller K — 56. Rizling K — 58.
Rizling și Ruje amestecat K — 54 litru.

Vin din anul 1911 K — 48 și 50 litru.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri
în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

Petru Benea
propr. și neg. de vinuri
Világos (Arad m.)

Salon de haine bărbătești

J. Schneider, Sibiu

Hermannsplatz 8, etagiul I.

Palatul Habermann. (Nagyszeben).

TIMBALE!

Timbalele inventate de mine, cele mai
moderne, cu organism dublu de oțel, foarte
trainice și de o rezonanță deosebită se pot
comanda numai dela mine, cu prețurile
cele mai moderate, pe lângă ga-
ranție de 5 ani.

Mészáros Ferenc,
fabricant de cimbale.

Budapest, VII., Bethlen-u. 39.

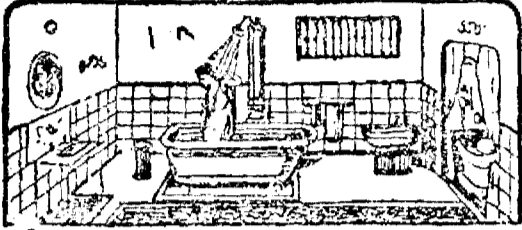
Prețuri cerute, la cerere, se trimit gratis. Cores-
pondența intrucât se poate să se facă în limba
ungurească, germană sau sârbească.

EDUARD LEXEN,

finichigiu și antepriză de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

Bordy József,

cojocar-blănar,

Marosvásárhely, Széchenyi-tér Nr. 13.

Recomandă articolele de blănărie și cojocărie, dela cele mai simple până la cele mai complicate. Primește și reparatură. Imprumută bunde de călătorii și ia spre păstrare în timpul verii, paltoane de iarnă și blane, pe lângă asigurarea contra focului. — Comandele se îndeplinesc prompt, ieftin și cinstit.

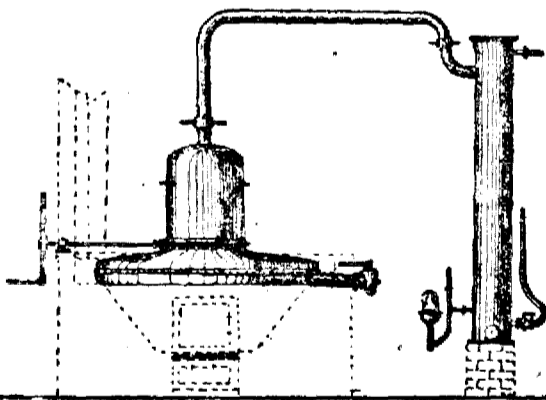

Schuster Hans, hărăgar

Szászváros, Korház-utca.

Primește spre efectuare: instrumente de fabricare de spirt, cognac, liker, țuică și instrumente de a condensa acestea. Mare magazină. Tot felul de instrumente și lucruri necesare la fabrici. Vase de aramă roșie pentru hoteluri, birturi etc. Vase de fierț cafea, vase de spălat și curățit.

Primește montarea și repararea fântanelor articulate pe lângă prețuri moderate. Comandele se execută prompt.

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

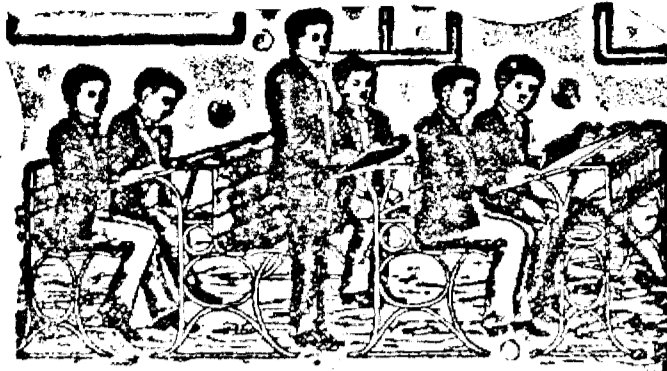
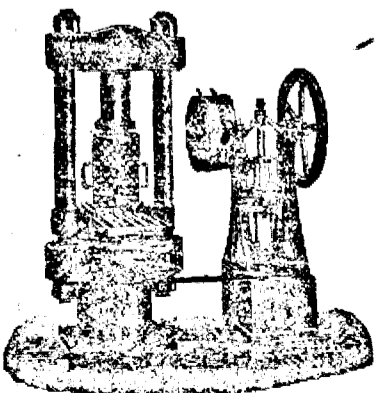
in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată ca specialitate

prese de olei mânate cu apă.

Piua de olei, construcție simplă ori complicată. Prăjitori de olei pentru încălzire cu aburi ori foc. Teasc pentru sămburi de bostan. Mașini pentru perfecționarea oleiului și aranjamentul complet pentru fabricarea oleiului. Unele de melișat floarea soarelui, ș a.

Exportul până acum în 237 uzine.

Cele mai moderne
mobile de fier și aramă
și cele mai practice
bănci higie-
nice de școală

și mobilarea lo-
cuințelor, hotele-
lor, spitalelor și

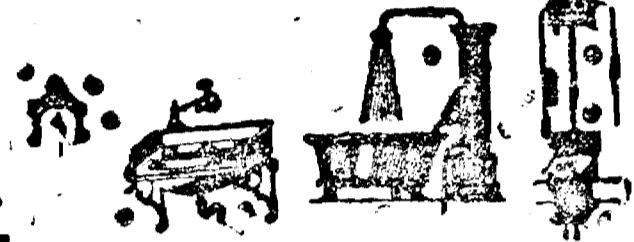
la școlile, precum și obiecte fabricate din cele mai bune materiale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se lfe-
rează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brassó, str. Neagră nr. 33.

— Tot acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării. —

Apaducte.

Ceice doresc apaducte ieftine să se adreseze la antepriza lui
Balázs Mihály, Marosvásárhely, Szentgyörgy-
utca 16 sz.

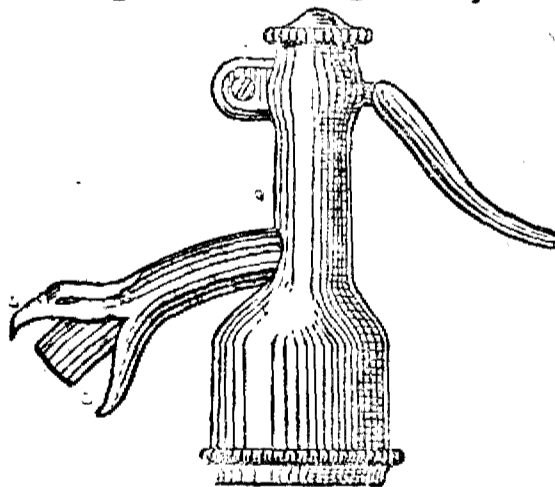
— Primește pelângă garanție orice lucrări din acest ram ca introducerea de apaducte și canalizare trebuincioasă pentru castele, comune, spitale, casărni și școale. — Specialist în sondaj — Primește pe lângă condiții avantajoase ținerea în ordine și repararea caselor în cursul unui an. — Prospecte gratuit. Se angajează pe anul întreg pentru ținerea în bună rindulală a caselor și pentru repararea bazinului closetului. Oferă aparatul pentru clătirea closetelor — noul care nu reclamă spese și de fiecare bucată dă garanție de 3 ani. —

Itzkovits Gerson, Budapesta, IX.,

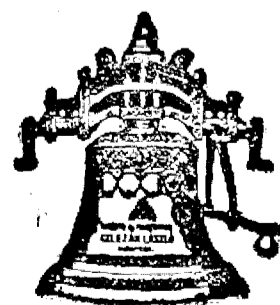
Strada Tompa No 14.

Dulapuri de gheață

la cari e necesară gheață puțină, preparate pentru măsurarea vinului și a berei, conducte la pregătirea berei și pentru scurs, în prețuri moderate și serviciu prompt. Intreprindere de accesorii la fabricarea zodei, sticle de Bohemia, sirup de smeură, lămâi și ananas, alabastru și praful de limonadă ș. a. Comandele se efectuează prompt și cu prețuri convenabile.

Fabrică de clopote

Distinsă la expoziția universală din Paris.

Szlezák László

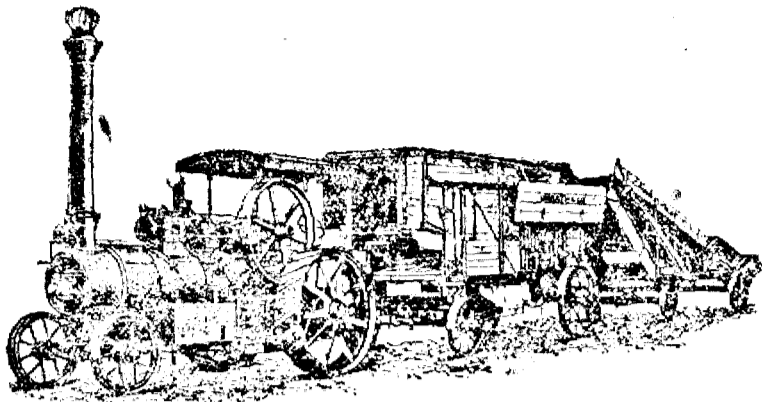
fabrică p. turnat clopote, accesorii de turnuri și stativele lor

Budapesta, Frangepán-u. 77.

(Casa proprie. Lângă stațiunea tramv. electric).

Se recomandă pentru executarea oricărui lucrări din acest ram, ca turnarea de clopote noi și vechi, pelângă garanție de mai mulți ani, cu coroană de fier invenția mea. Pregătesc statine drepte și plecate pentru clopote.

Preliminare se trimite la cerere gratis și franco. — La dorință merge și în provincie pe spesele proprii. Execuție solidă.

Umrath & Comp.

Budapest, V., Váci-körút 60.

Își recomandă fabricațiile sale și anume:

Locomotive de drum de sine umblătoare de 6, 8 și 10 HP.

Locomobile de 3—200 HP pentru scopuri economice și industriale.

Mașine de frezat (îmblătit) cu putere de vapor, motorică, minaj cu cai și cu mâna; mai departe: pluguri, grape, tăvăluguri, triore.

Mașine de sămănat.

Vânturători.

Batoze de curățit porumb.

Tocători de paie și nutreț.

Mașine de tăiat sfeclă.

Tumbe de stropit cu suc de gunoi în executarea cea mai bună.

cu prețuri moderate și condițiuni favorabile de solvire.

Catalog de prețuri românesc trimitem gratis și franco.
Correspondență română.

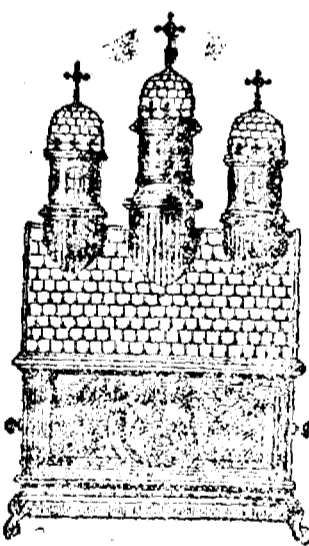
Mașine de cosit și secerat.

Zdrobitori de struguri.

Prese de struguri.

Morișche de uruit.

Pompe de fântâni și

Telefon 116-53.

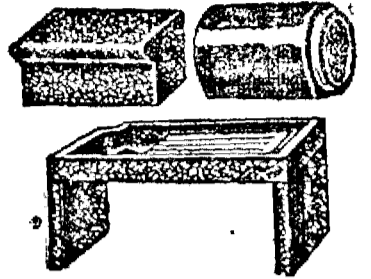
Stiassny és Novák

turnătorie artistică de metal.
Budapest, VI., Váci-ut 179. sz.

Lucrează diferite decoruri la edificii, cripte. Toarnă diferite părți pentru mașini precum și table cu inscripția pentru avocați, medici și ingineri. Table cifrate cu inscripția numelor de strade pentru orașe și sate, cu prețuri ieftine.

Edificare ieftină!

Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu e brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului, ori alte materii.

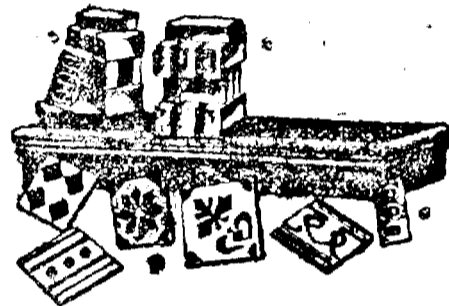

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș fa-cement, învălitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — *Prețuri curente trimit gratuit.*

Iosif Simics

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și piere.

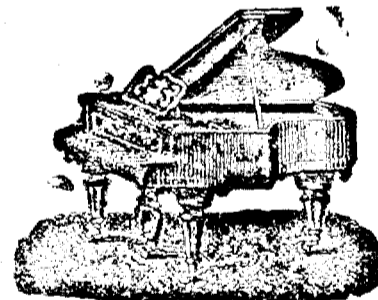
Nr. telefonului:
246.

(Casa proprie)
LUGOȘ,
Str. Buziaș 37.

Telefon Nr. 547.

Petrof Antal ^{succe-} Wonka János ^{sor}

fabrieă de piane cesar regale
Temesvár-Józsefváros,
Str. Szilágyi 13. — Magazin în Hunyadi-ut 13.

Liferează:

PIANE și PIANINE

efectuate în stilul cel mai modern și execuție promptă.

Profesorii și instructorii de muzică primesc favor suvenit.

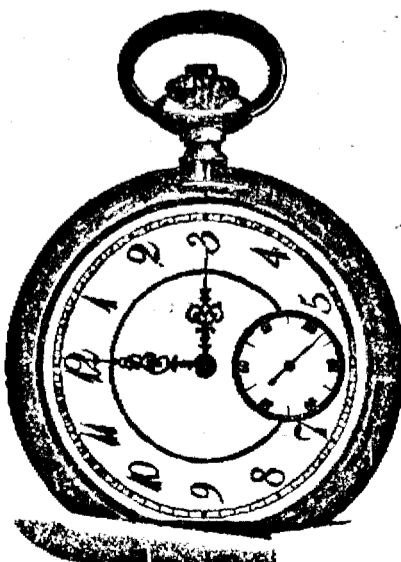
Catalog ilustrat la dorință trimit gratuit și porto franco.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că mi-am aranjat în Timișoara, Piața George Nr. 4. un modern

atelier dentistic.

Practica mea veche mă dispenzează de o mai amănunță recomandare, augurându-mi în schimb încrederea în satisfacerea ori-cărei pretenții a pacienților. — Cu stimă:

Götzl Mór,
dentist.

Cele mai bune

orologie

— cele mai solide și cele mai după modă —

Juuaeriale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă che-zăsie de 10 ani și prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreagă Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED:

CATALOG cu 2000 chipuri se trimite GRATUIT. Notez că numai acela vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul Tribuna. (ad. scriu că a cetit anunțul în Trib.) Correspondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.